Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SPLOŠNEGA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 9. decembra 2015*

„Državne pomoči — Rudarski sektor — Subvencija, ki so jo grški organi dodelili rudarskemu podjetju Ellinikos Chrysos — Pogodba o prenosu rudarskega objekta po ceni, nižji od tržne, in oprostitev davka na obratovanje navedenega objekta — Sklep o ugotovitvi nezakonitosti ukrepov pomoči, s katerim je bilo naloženo vračilo ustreznih zneskov — Pojem prednosti — Merilo zasebnega vlagatelja“

V zadevah T-233/11 in T-262/11,

Helenska republika, ki jo zastopajo P. Mylonopoulos, V. Asimakopoulos, G. Kanellopoulos in A. Iosifidou, agenti,

tožeča stranka v zadevi T-233/11,

Ellinikos Chrysos AE Metalleion kai Viomichanias Chrysou s sedežem v Kifisiji (Grčija), ki so jo najprej zastopali K. Adamantopoulos, E. Petritsi, E. Trova in P. Skouris, nato K. Adamantopoulos, E. Trova, P. Skouris in E. Roussou, odvetniki,

tožeča stranka v zadevi T-262/11,

proti

Evropski komisiji, ki jo zastopata É. Gippini Fournier in D. Triantafyllou, agenta,

tožena stranka,

zaradi predloga za razglasitev ničnosti Sklepa 2011/452/EU Komisije z dne 23. februarja 2011 o državni pomoči C 48/08 (ex NN 61/08), ki jo je Grčija odobrila podjetju Ellinikos Chrysos AE (UL L 193, str. 27),

SPLOŠNO SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi M. Prek, predsednik, I. Labucka, sodnica, in V. Kreuschitz (poročevalec), sodnik,

sodna tajnica: S. Spiropulos, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 28. januarja 2015

izreka naslednjo

* Jezika postopka: grščina in angleščina.

Sodbo

Dejansko stanje

1. *Dejstva*

1 Rudarski objekti Kassandra (Grčija) se nahajajo v regiji Halkidika (Grčija), ki je del regije Osrednja Makedonija (Grčija), na severu grškega polotoka in zajemajo rudarski obrat Olympiada (Grčija), ki je rudnik svinca, cinka in zlata, rudarski obrat Stratoni (Grčija), ki je rudnik svinca in cinka, ter rudarski obrat Skouries (Grčija), ki je nahajališče rudnin bakra in zlata.

2 Potem ko je Simvulio tis Epikrateias (grško vrhovno upravno sodišče) 6. decembra 2002 (sodba št. 3615/2002) za nična razglasilo dovoljenja za projekt širitve rudarskega obrata Stratoni zaradi procesnih napak in med drugim neobstoja skupnega ministrskega sklepa petih pristojnih ministrov (ministrov za razvoj, okolje, kmetijstvo, kulturo in zdravje), ta rudarski obrat ni več obratoval. Ministrstvo za razvoj je za izvršitev te sodbe sprejelo dva sklepa: prvi prepoveduje vsako rudarjenje v Stratoni, drugi pa nalaga sprejetje dodatnih varnostnih ukrepov.

3 Ministrstvo za razvoj je 18. februarja 2003 izdalo novo rudarsko dovoljenje za izkoriščanje rudarskega obrata Stratoni in razveljavilo svoja prejšnja akta z dne 7. in 29. januarja 2003. Kljub temu rudnik Kassandra leta 2003 ni obratoval.

4 Rudniki Kassandra so bili od leta 1927 v lasti neke grške družbe, dokler niso bili prek javnega razpisa prodani družbi TVX Hellas AE, ki jo nadzoruje kanadska družba TVX Gold Inc., ki je bila junija 2002 združena s kanadsko skupino, katere matična družba je Kinross Gold Corp. (v nadaljevanju: skupina Kinross).

5 Družba TVX Hellas je imela ob upoštevanju končanih investicij in stroškov za sanacijo okolja, kot so določeni v upravnih in sodnih odločbah, navedenih v točkah 2 in 3 zgoraj, veliko izgubo. Skupina Kinross se je zato odločila, da od januarja 2003 ustavi dejavnosti svoje podružnice v rudnikih Kassandra in se umakne z grškega trga.

6 Da bi dokončno ustavila svoje dejavnosti v Grčiji, je skupina Kinross z grško državo začela pogajanja, na podlagi katerih je bil 12. decembra 2003 sklenjen izvensodni dogovor, ratificiran s členom 51 grškega zakona št. 3220/2004 (v nadaljevanju: izvensodni dogovor).

7 Helenska republika je z izvensodnim dogovorom postala lastnica sredstev družbe TVX Hellas, kot so navedena v delu II navedenega sporazuma, in tej plačala denarno odškodnino 11 milijonov EUR.

8 Helenska republika je istega dne podpisala pogodbo o prodaji navedenih sredstev družbi Ellinikos Chrysos AE Metalleion kai Viomichanias Chrysou (v nadaljevanju: Ellinikos Chrysos), ki je bila ustanovljena za pridobitev navedenih sredstev in katere glavni vlagatelj je bila kanadska družba European Goldfields Ltd., specializirana za nakup, izkoriščanje in razvoj rudarskih obratov na Balkanu. Navedena pogodba je bila ratificirana s členom 52 grškega zakona št. 3220/2004 (v nadaljevanju: sporna pogodba).

2. *Upoštevne pogodbene določbe*

9 Člen 51 grškega zakona št. 3220/2004 ratificira izvensodni dogovor in pojasnjuje, da sta stranki navedenega dogovora ta dogovor sklenili, da bi se izognili večletnim postopkom zelo dragih arbitražnih in sodnih sporov, katerih izid je negotov. S tem dogovorom so izpolnjene vzajemne celotne in popolne zahteve tako grške države kot družb TVX Hellas in TVX Gold v zvezi z vsemi pravicami ali terjatvami ene stranke v razmerju do druge.

10 Grška država na podlagi izvensodnega dogovora prevzame vsa sredstva družbe TVX Hellas in se zaveže, da bo na eni strani tej družbi nakazala razumno denarno odškodnino v znesku 11 milijonov EUR in na drugi strani navedeno družbo in člane njenih upravnih odborov razbremenila vsakršne upravne ali kazenske odgovornosti in vsakršne obveznosti v zvezi z morebitnimi neizpolnjenimi obveznostmi, določenimi v zakonodaji o varstvu okolja na splošno, za katere se šteje, da so zastarane. Poleg tega se v skladu s tem dogovorom prenos navedenih sredstev izvede z objavo zakona, s katerim se ratificira ta dogovor, v *Uradnem listu Evropske unije*, ne da bi bil potreben prepis ali kakršna koli registracija na podlagi upoštevnih določb.

11 Člen 52 grškega zakona št. 3220/2004 ratificira sporno pogodbo, s katero je grška država na družbo Ellinikos Chrysos prenesla vsa sredstva, ki jih je na podlagi izvensodnega dogovora pridobila od družbe TVX Hellas.

12 V skladu s členom 1 sporne pogodbe grška država družbi Ellinikos Chrysos proda, nanjo prenese in ji prepusti vsa sredstva družbe TVX Hellas, ki jih je pridobila na podlagi izvensodnega dogovora, „v stanju, v kakršnem so“. Navedeni člen dalje določa vse elemente premoženja in med drugim, da „grška država na pridobitelja prenese vsa obstoječa upravna ter druga dovoljenja in odobritve, ki niso bili razglašeni za nične ali razveljavljeni s sodno odločbo, kot so navedeni v Prilogi IV te pogodbe, tako da jih ta lahko uporabi v svojem imenu in za svoj račun“.

13 Člen 1.3 sporne pogodbe določa, da družba Ellinikos Chrysos „nikakor ni odgovorna za okoljsko škodo ali škodo, povzročeno tretjim osebam, ki je nastala pred objavo, s katero je bila ratificirana ta pogodba, ali katere vzrok je nastal pred navedeno objavo“.

14 V členu 2 sporne pogodbe je določeno, da je „kupnina za celotna sredstva družbe TVX Hellas, ki se prodajo s tem sporazumom, […] 11 milijonov EUR“ in da je treba „[t]o kupnino […] v roku petih delovnih dni od objave ratifikacijskega zakona v Uradnem listu nakazati neposredno družbi TVX Hellas, s čimer preneha njena terjatev, ki jo ima do grške države na podlagi izvensodnega dogovora“.

15 Poleg obveznosti, prevzetih s členom 1.3 sporne pogodbe, člen 3 navedene pogodbe, naslovljen „Obveznosti prevzemnika in grške države“, določa obojestranske obveznosti strank. V skladu s členom 3.1 te pogodbe se prevzemnik med drugim zavezuje, da bo:

„(a) izvedel vsa dejanja in postopke za varstvo okolja in vzdrževanje […] do izteka roka, navedenega v členu 3.3, določenega za izdajo potrebnih dovoljenj in odobritev;

(b) v vsakem rudniku ali delu rudnika, za kateri dovoljenja za rudarjenje in ustrezne odobritve niso bili razglašeni za nične ali razveljavljeni s sodno odločbo, v razumnem roku, ki ni daljši od treh mesecev, začel vsa pripravljalna dejanja, potrebna za začetek proizvodnje. Prevzemnik bo v okviru tega ponovnega zagona rudnika Kassandra, ko bo to potrebno, zaposlil potrebno osebje, med katerim bodo nekdanji delavci rudnika Kassandra […]“.

16 V skladu s členom 3.2 sporne pogodbe se prevzemnik med drugim zavezuje, da bo „najkasneje v roku 24 mesecev od objave zakona, s katerim se ratificira ta pogodba, izdelal celotni investicijski projekt razvoja rudnika Kassandra ter gradnje in delovanja talilnice zlata, vključno z vsemi študijami, ki jih zahteva upoštevna zakonodaja in ki so potrebne za pridobitev vseh ustreznih dovoljenj in odobritev“.

17 Grška država se na podlagi člena 3.3 sporne pogodbe zavezuje, da bo „[i]nvesticijski projekt, predložen v skladu s pogoji, določenimi v prejšnjem odstavku, pregledala v roku dveh mesecev in da bo izdala vsa potrebna dovoljenja in odobritve v roku največ deset mesecev“.

18 Člen 3.4 sporne pogodbe določa, da „se [i]nvesticijski projekt, kot ga odobrijo pristojni organi, šteje za prilogo k tej pogodbi in za njen sestavni del ter stranki zavezuje v skladu s pogoji za odobritev“.

19 V skladu s členom 3.5 sporne pogodbe se pridobitelj zavezuje, da bo „odobreni investicijski projekt začel izvajati s tem, da bo zagnal proizvodnjo najkasneje v rokih, ki bodo določeni v upravnih dovoljenjih in odobritvah, ki jih bo prejel“.

20 Člen 4 sporne pogodbe, naslovljen „Posledice neizvršitve pogodbenih obveznosti strank“, določa, da je neizvršitev pogodbenih obveznosti katere koli stranke razlog za njeno odpoved. Če se pogodba odpove, mora pridobitelj grški državi vrniti vsa sredstva, ta pa mu mora vrniti celotno plačano kupnino 11 milijonov EUR in razumno odškodnino. Če grška država enostransko spremeni pogoje te pogodbe ter sistem dovoljenj in odobritev investicijskega projekta s tem, da sprejme zakonodajne ali uredbene določbe ali da sprejme kakršne koli druge upravne ukrepe, je to eden od razlogov za odstop od zadevne pogodbe.

21 Člen 5 sporne pogodbe določa, da „prejemnika ne bremeni kakršna koli finančna obveznost, povezana z delovanjem rudnikov Kassandra, ki je nastala pred objavo zakona, s katerim se ratificira ta pogodba“, in da „[j]e prenos vseh sredstev, ki jih je imela družba TVX Hellas in ki jih je pridobila grška država, v celoti neobdavčen“.

22 S členom 53 grškega zakona št. 3220/2004 je ratificirana neka druga pogodba, ki je bila 22. decembra 2003 sklenjena med družbami TVX Hellas, TVX Gold, Ellinikos Chrysos in grško državo in ki se nanaša na podrobna pravila glede plačila kupnine za transakcijo, kot so določena v členu 2 sporne pogodbe. Člen 4 te pogodbe določa, da se grška država, če ratifikacije ni mogoče opraviti do 31. januarja 2004, zavezuje družbi Ellinikos Chrysos vrniti predplačilo, ki ga mora družba Ellinikos Chrysos plačati družbi TVX Hellas na podlagi člena 1 te pogodbe.

23 V skladu s členom 56 grškega zakona št. 3220/2004 sporna pogodba začne veljati dan po objavi navedenega zakona v *Uradnem listu Helenske republike*. Zadevni zakon je bil objavljen 28. januarja 2004. Družba Ellinikos Chrysos je 30. januarja 2004 nakazala 11 milijonov EUR, s čimer je izpolnila svojo obveznost plačila.

3. *Upravni postopek*

24 Komisija Evropskih skupnosti je 9. julija 2007 prejela prijavo, da je Helenska republika s sporno pogodbo družbi Ellinikos Chrysos dodelila dva ukrepa pomoči. Grški organi so predstavili stališča o prijavi v dopisu z dne 5. novembra 2007. Komisija je nato zahtevala dodatna pojasnila v dopisih z dne 7. aprila in 25. junija 2008, na katera so grški organi odgovorili v dopisih z dne 13. maja in 30. julija 2008.

25 Komisija je s sklepom z dne 10. decembra 2008 sprožila formalni postopek preiskave zadevnih ukrepov v skladu s členom 108(2) PDEU in zadevne stranke pozvala, naj predložijo svoja stališča (Sklep C(2008) 7853 final (UL 2009, C 56, str. 45, v nadaljevanju: sklep o sprožitvi).

26 Družba Ellinikos Chrysos je 10. aprila 2009 glede sklepa o sprožitvi podala svoja stališča. Družba Ellinikos Chrysos je v odgovor na zahtevo za dodatna pojasnila predložila dodatna stališča 29. julija 2009, 15. januarja 2010 in 4. maja 2010. Poleg tega sta imeli Komisija in družba Ellinikos Chrysos sestanka 26. junija 2009 in 24. junija 2010.

27 Svoja stališča so predložile tudi tri druge zadevne stranke, in sicer družba European Goldfields, sindikati rudnikov Kassandra in grški observatorij za rudarske dejavnosti. Nazadnje, družba Ellinikos Chrysos je 4. januarja 2011 na Komisijo naslovila neformalen dopis, v katerem je izrazila svojo zaskrbljenost glede vrednotenja, razumevanja dejanskega stanja in metode vrednotenja, ki jo je uporabila Komisija.

4. *Izpodbijani sklep*

28 Komisija je 23. februarja 2011 sprejela Sklep 2011/452/EU o državni pomoči C 48/08 (ex NN 61/08), ki jo je Grčija odobrila podjetju Ellinikos Chrysos AE (UL L 193, str. 27, v nadaljevanju: izpodbijani sklep), s katerim je bilo ugotovljeno, da je ta pomoč nezdružljiva z notranjim trgom (člen 1), in Helenski republiki naloženo, naj to pomoč izterja (člena 2 in 3).

29 Izrek izpodbijanega sklepa določa:

„*Člen 1*

Državna pomoč v višini 15,34 milijona EUR, ki jo je Grčija nezakonito dodelila podjetju Ellinikos Chrysos […] in krši člen 108(3) [PDEU] […], je nezdružljiva z notranjim trgom.

Člen 2

1. Grčija bo izterjala pomoč iz člena 1 od upravičenca.

2. Za vračljive zneske se obračunajo obresti od datuma, ko so bili upravičencu na voljo, do datuma dejanskega vračila.

[…]

Člen 3

1. Vračilo pomoči iz člena 1 se izvede takoj in učinkovito.

2. Grčija zagotovi, da se ta sklep izvede v štirih mesecih po uradnem obvestilu o tem sklepu.“

30 Navedeni sklep navaja dva ukrepa pomoči (točke od 15 do 18 obrazložitve izpodbijanega sklepa):

„II.c. Ukrep 1: cena prodaje pod tržno vrednostjo

(15) […] je grška država rudnike [K]assandra prodala podjetju Ellinikos [Chrysos] za [11] milijonov EUR brez predhodne ocene sredstev ali odprtega javnega razpisa. Prodaja je vključevala:

(a) rudnike Stratoni, Skouries in Olympia[da], skupaj s pripadajočimi rudarskimi pravicami;

(b) zemljišče;

(c) zaloge rudnin in

(d) osnovna sredstva (rudarska in predelovalna oprema, hiše za delavce in industrijska poslopja).“

Po navedbah grških organov je bil namen ukrepa najti lastnika, ki bi bil pripravljen upravljati rudnike ter tako zaščititi delovna mesta in okolje.

[…]

„II.d. Ukrep 2: opustitev obveznosti plačila davka in zmanjšanje pravnih stroškov

(18) V tem sklepu je Komisija izračunala, da je celotna pomoč znašala 15,34 milijona EUR za ukrepa 1 in 2 […]“

31 Glede prvega ukrepa in med drugim izračuna vrednosti rudnikov Kassandra je Komisija preučila vse tri rudarske obrate, ki sestavljajo rudnike Kassandra (Stratoni, Olympiada in Skouris), na podlagi vrednost vsakega rudnika, ki temelji na gospodarskih dejavnikih v času prodaje, in na operativni sposobnosti vsakega rudnika. Pri oceni navedene vrednosti se je sklicevala na strokovno poročilo, ki ga je za družbo European Goldfields v zvezi z njenim načrtom povečanja kapitala v navedeni družbi izdelala mednarodna svetovalna družba, specializirana za rudarski sektor, v katerem je presečni datum za vrednotenje 30. junij 2004 ob polnoči (v nadaljevanju: strokovno poročilo). V navedenem poročilu so na podlagi dohodkovnega pristopa, za kateri Komisija šteje, da je primeren za zadevno vrednotenje, za tri rudnike te neto vrednosti: negativni vrednosti – 28,79 milijona USD ali – 23,7 milijona EUR za rudarski obrat Olympiada ter pozitivne vrednosti 10,48 milijona USD ali 8,6 milijona EUR za rudarski obrat Stratoni in 15,72 milijona USD ali 12,9 milijona EUR za rudarski obrat Skouris, pri čemer je seštevek teh treh vrednosti negativna vrednost – 2,59 milijona EUR (točke od 68 do 74 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

32 Vendar je Komisija v točkah 75 in 76 obrazložitve izpodbijanega sklepa zlasti glede vrednosti rudnika Olympiada navedla, da:

„(75) […] je bila neto sedanja vrednost (v fazi pred začetkom proizvodnje) za Olympia[da] v času prodaje dejansko negativna, vendar […], da negativna neto sedanja vrednost za Olympia[da] pomeni, da bi bil pričakovani dobiček v času prodaje negativen, če bi rudnik posloval na ravni cene, ki je bila opažena v zadnjih 11 letih. Glede na ceno zlata bi se vsak lastnik Olympia[d]a odločil, da rudnik ne bo obratoval, in se skušal v največji možni meri izogniti izgubam. Kot je prikazano, lahko kupec s tem, da rudnik ne obratuje, omeji izgube na 5,5 milijona EUR, kar pomeni stroške, ki jih je kupec moral nositi v skladu s pogodbo zaradi varstva okolja in za namene vzdrževanja. Vendar samo na podlagi tega ni mogoče sklepati, da bi morala biti vrednost Olympia[d]a ocenjena na – 5,5 milijona EUR, saj lastništvo rudnika načeloma zagotavlja tudi vrednost opcije: lastnik se lahko odloči, da bo rudnik obratoval, ko so razmere ugodne (dovolj visoke cene zlata), in da ne bo obratoval, ko so razmere slabe (cene zlata niso dovolj visoke). Potemtakem se je Ellinikos [Ch]rysos lahko odločil prevzeti rudnik kot del sklopa rudnikov [K]assandra ali zato, da bi pozneje lahko izvedel potrebne naložbe v rudnik Olympia[da], ki bi omogočale ponoven začetek izkoriščanja rudnika z dobičkom, če bi se cene zlata povzpele na stopnje, ki (precej) presegajo stopnjo, opaženo v predhodnem obdobju 1993–2003.

(76) Zanesljivo oceno te vrednosti opcije je dokaj težko pridobiti. Kar je še pomembneje, vsako takšno vrednost bi bilo treba prilagoditi ob upoštevanju (verjetno velike) verjetnosti, da dovoljenje za ta rudnik ne bo odobreno, tudi če bi bile cene zlata dovolj visoke, da bi omogočale poslovanje z dobičkom. […] [D]ovoljenja za rudarske dejavnosti in predelavo zlata za Olympia[da] [so bila] razveljavljena zaradi okoljskih razlogov, ki so bili ocenjeni kot resni. Torej bi se zdelo primerno Olympia[da] obravnavati, kot da ima vrednost opcije, ki se lahko previdnostno oceni kot nična. Potemtakem bi morala biti neto vrednost Olympia[d]a ocenjena na – 5,5 milijona EUR.“

Postopek in predlogi strank

33 Helenska republika je 28. aprila 2011 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložila tožbo, vpisano pod številko T-233/11.

34 Družba Ellinikos Chrysos je 20. maja 2011 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložila tožbo, vpisano pod številko T-262/11.

35 Družba European Goldfields je 9. avgusta 2011 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložila predlog za intervencijo v zadevi T-233/11 v podporo predlogom Helenske republike.

36 Predsednik petega senata je s sklepom z dne 7. septembra 2011 zavrnil predlog za intervencijo, naveden v točki 35 zgoraj, na podlagi člena 40, drugi odstavek, Statuta Sodišča Evropske unije, ki se na podlagi člena 53, prvi odstavek, navedenega statuta uporabi za postopek pred Splošnim sodiščem, ker gre za zadevo med državo članico in Evropsko unijo, in družbi European Goldfields naložil, da nosi svoje stroške.

37 Družba European Goldfields je 9. avgusta 2011 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložila predlog za intervencijo v zadevi T-262/11 v podporo predlogom družbe Ellinikos Chrysos.

38 Predsednik petega senata je s sklepom z dne 27. marca 2012 zavrnil predlog za intervencijo, naveden v točki 37 zgoraj, na podlagi člena 40, drugi odstavek, Statuta Sodišča Evropske unije, ki se na podlagi člena 53, prvi odstavek, navedenega statuta uporabi za postopek pred Splošnim sodiščem, ker je družba European Goldfields izkazala zgolj posreden in potencialen pravni interes za rešitev spora, in ji naložil, da nosi svoje stroške.

39 Predsednik splošnega sodišča je po spremembi sestave senatov Splošnega sodišča 3. oktobra 2013 zadevi predodelil drugemu sodniku poročevalcu, ki je bil razporejen v četrti senat, ki so mu bile posledično dodeljene te zadeve.

40 Splošno sodišče je 7. avgusta 2014 kot ukrep procesnega vodstva na podlagi člena 64(3)(a) Poslovnika Splošnega sodišča z dne 2. maja 1991 strankam postavilo vrsto pisnih vprašanj, na katera so te odgovorile v določenih rokih.

41 Splošno sodišče je istega dne stranke pozvalo, naj podajo stališča o morebitni združitvi zadev T-233/11 in T-262/11 za ustni postopek in izdajo končne sodbe.

42 Komisija je 2. septembra 2014 predložila svoja stališča, pri čemer je navedla, da temu združenju načeloma ne nasprotuje.

43 Helenska republika je 1. in 2. oktobra 2014 navedla, da nasprotuje združitvi zadev T-233/11 in T-262/11. Navedla je tudi, da bi bilo treba v primeru združitve nekatere elemente iz spisa v zadevi T-233/11 šteti za zaupne, pri čemer je vložila predlog za zaupno obravnavo nekaterih delov navedenega spisa v razmerju do intervenientke in priložila nezaupno različico svojih pisanj.

44 Splošno sodišče je 29. oktobra 2014 odločilo, da zadev T-233/11 in T-262/11 ne združi za namen ustnega postopka.

45 Splošno sodišče (četrti senat) je na podlagi poročila sodnika poročevalca odločilo, da bo izvedlo ustni postopek.

46 Stranke so na obravnavah 28. januarja 2015 podale ustne navedbe in odgovorile na ustna vprašanja Splošnega sodišča. Stranke so bile na teh obravnavah pozvane, naj predložijo stališča o morebitni združitvi zadev T-233/11 in T-262/11 za izdajo končne odločbe. Helenska republika je v zadevi T-233/11 ponovila nasprotovanje taki združitvi, Komisija pa nasprotovanja ni uveljavljala. V zadevi T-262/11 stranke formalno niso nasprotovale navedeni združitvi.

47 Helenska republika in družba Ellinikos Chrysos (v nadaljevanju: tožeči stranki) Splošnemu sodišču predlagata, naj:

— izpodbijani sklep razglasi za ničen;

— Komisiji naloži plačilo stroškov.

48 Komisija Splošnemu sodišču predlaga, naj:

— tožbo v zadevi T-233/11 zavrne kot neutemeljeno, tožbo v zadevi T-262/11 pa kot delno nedopustno in delno neutemeljeno;

— tožečima strankama naloži plačilo stroškov.

Pravo

49 Zadevi se za namene sodbe združita v skladu s členom 68(1) Poslovnika Splošnega sodišča.

1. *Dopustnost*

50 Komisija v zadevi T-262/11 izraža dvome o dopustnosti tožbe glede na člen 21 Statuta Sodišča in člen 44(1)(c) Poslovnika z dne 2. maja 1991, ker naj bi bila ta nepotrebno dolga, v njej navedeni razlogi pa naj bi bili navedeni nejasno. Dalje, napotovanje na priloge brez navedbe strani naj ne bi bilo „natančno“. Poleg tega naj vse navedene priloge ne bi bile predložene v jeziku, ki je v navedeni zadevi izbran za jezik postopka v skladu s členom 35(3) navedenega Poslovnika z dne 2. maja 1991, zaradi česa jih Komisija ni preučila. Dalje, v zvezi z trditvami družbe Ellinikos Chrysos, da je Komisija izkrivila njene trditve, Komisija glede na okoliščine primera zatrjuje nizko stopnjo jasnosti tožbe.

51 Družba Ellinikos Chrysos argumente Komisije izpodbija.

52 V zvezi s tem je treba poudariti, da morata biti na podlagi člena 21 Statuta Sodišča in člena 44(1)(c) Poslovnika z dne 2. maja 1991 v vsaki tožbi navedena predmet spora in kratka prestavitev tožbenih razlogov.

53 V skladu s sodno prakso morajo biti te navedbe dovolj jasne in natančne, da se toženi stranki omogoči priprava obrambe in Splošnemu sodišču odločitev o tožbi. Prav tako mora biti predlog obrazložen tako, da tožeči stranki in sodišču omogoči odločitev o njegovi utemeljenosti (sodba z dne 7. julija 1994, Dunlop Slazenger/Komisija, T-43/92, Recueil, EU:T:1994:79, točka 183). Za dopustnost tožbe je torej nujno, da iz besedila tožbe izhajajo oziroma so v njem vsaj povzeti, vendar koherentno in razumljivo, bistveni dejanski in pravni elementi, na katerih tožba temelji. Čeprav je besedilo tožbe glede posebnih vprašanj lahko podprto in dopolnjeno s sklicevanjem na odlomke iz dokumentov, ki so ji priloženi, pa splošno sklicevanje na druga pisanja, tudi če so priložena tožbi, ne more nadomestiti pomanjkanja bistvenih elementov pravne utemeljitve, ki morajo biti na podlagi zgoraj navedenih določb zajeti v tožbi (glej sodbe z dne 17. septembra 2007, Microsoft/Komisija, T-201/04, ZOdl., EU:T:2007:289, točka 94 in navedena sodna praksa; z dne 7. maja 2009, NVV in drugi/Komisija, T-151/05, ZOdl., EU:T:2009:144, točka 61 in navedena sodna praksa, in z dne 5. oktobra 2011, Transcatab/Komisija, T-39/06, ZOdl., EU:T:2011:562, točka 366 in navedena sodna praksa). Poleg tega Splošno sodišče ni dolžno v prilogah iskati ter prepoznavati razlogov in trditev, ki bi jih lahko štelo za podlago za tožbo, ker imajo priloge le dokazno in pomožno funkcijo (glej v tem smislu sodbe z dne 11. septembra 2014, MasterCard in drugi/Komisija, C-382/12 P, ZOdl., EU:C:2014:2201, točka 40; ter zgoraj navedeni sodbi NVV in drugi/Komisija, EU:T:2009:144, točka 61, in Transcatab/Komisija, EU:T:2011:562, točka 366).

54 V obravnavanem primeru je treba ugotoviti, da je, čeprav so tožbeni razlogi navedeni in sestavljeni nenatančno, mogoče razumeti obseg očitkov, navedenih zoper izpodbijani sklep. Predmet spora, ki je predlog za razglasitev ničnosti izpodbijanega sklepa, je namreč jasno opredeljen, pri čemer se tožbeni razlogi nanašajo na eni strani na napačno uporabo in razlago člena 107(1) PDEU in več napak pri presoji dejstev, ki se nanašajo na obstoj državne pomoči, in na drugi strani na kršitev pravice do obrambe, kršitev procesnih pravic, zlorabo pooblastil ter kršitev načela dobrega upravljanja in dolžnost nepristranskega in skrbnega preizkusa.

55 Dalje glede prilog, v skladu s sodno prakso, čeprav je besedilo tožbe glede posebnih vprašanj lahko podprto in dopolnjeno s sklicevanjem na izvlečke iz dokumentov, ki so ji priloženi, splošno sklicevanje na druga pisanja, tudi če so priložena tožbi, ne more nadomestiti pomanjkanja bistvenih elementov pravne utemeljitve, ki morajo biti zajeti v tožbi (glej zgoraj v točki 53 navedeno sodbo MasterCard in drugi/Komisija, EU:C:2014:2201, točka 40 in navedena sodna praksa).

56 V zvezi s tem, kot pravilno navaja Komisija, je družba Ellinikos Chrysos v tožbi napotovala na dolge priloge, od katerih so le kratki odstavki upoštevni za podporo navedene trditve, zaradi česar je bil preizkus pritožbe bolj kompleksen. Vendar to, čeprav je obžalovanja vredno, v obravnavanem primeru in glede na to, da so ti odstavki v besedilu prilog v bistvenem poudarjeni, ni otežilo razumevanja vsebine trditev, ki sestavljajo temelj tožbe in so vsebovane v besedilu pisanj ter se opirajo na priloge zgolj kot z namenom navedbe dodatnih dokazov.

57 Tožba je Komisiji omogočila pripravo obrambe, Splošnemu sodišču pa razumevanje temelja navedenega pravnega sredstva, zato je treba šteti, da je v skladu z oblikovnimi zahtevami, kot so določene s sodno prakso, navedeno v točki 53 zgoraj. Tožbo je torej treba razglasiti za dopustno.

2. *Utemeljenost*

Povzetek razlogov za razglasitev ničnosti

58 Helenska republika in družba Ellinikos Chrysos v podporo svojima tožbama navajata tri razloge. Prvi razlog tožečih strank je v bistvu enak in se nanaša na napačno razlago in uporabo členov 107(1) PDEU in 108(2) PDEU ter napačno presojo dejstev v zvezi z obstojem državne pomoči. Komisija naj bi namreč:

— glede prvega ukrepa pomoči (prodaja rudarskih objektov Kassandra po ceni, nižji od tržne):

  (a) napačno štela, da je pogoj uporabe državnih sredstev izpolnjen, čeprav naj bi bila grška država zgolj posrednik pri transakciji;

  (b) subsidiarno, napačno uporabila merilo zasebnega vlagatelja;

  (c) subsidiarno, napačno štela, da je izpolnjen pogoj obstoja prednosti, zaradi napake pri izračunu vrednosti sredstev, ki so predmet transakcije;

  (d) v zadevi T-233/11, kot zatrjuje Helenska republika, napačno presodila pogoj obstoja izkrivljanja konkurence in vpliva na trgovino med državami članicami;

— glede drugega ukrepa pomoči (oprostitev obveznosti plačila davkov na transakcijo):

  (a) napačno presodila pogoj obstoja prednosti;

  (b) v zadevi T-233/11, kot zatrjuje Helenska republika, napačno presodila pogoj obstoja izkrivljanja konkurence in vpliva na trgovino med državami članicami.

59 Drugi tožbeni razlogi, ki jih tožeči stranki navajata v obravnavanih zadevah, se razlikujejo. Helenska republika v zadevi T-233/11 navaja napačno razlago in uporabo člena 14(1), drugi stavek, Uredbe (ES) št. 659/1999 Sveta (ES) z dne 22. marca 1999 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena [108 PDEU] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 1, str. 339), ker naj bi bila z zahtevo vračila pomoči kršena načela sorazmernosti, lojalnega sodelovanja, pravne varnosti in varstva zaupanja v pravo (drugi tožbeni razlog). Poleg tega Komisiji očita nezadostno in protislovno obrazložitev in kršitev člena 296 PDEU v več točkah, ki se nanašajo na obstoj prednosti in izkrivljanja konkurence (tretji tožbeni razlog). Družba Ellinikos Chrysos v zadevi T-262/11 navaja kršitev pravice do obrambe in procesnih pravic, zlorabo pooblastil ter kršitev načela dobrega upravljanja in dolžnosti nepristranskega in skrbnega preizkusa (četrti tožbeni razlog).

Prvi tožbeni razlog: napačna razlaga in uporaba členov 107(1) PDEU in 108(2) PDEU ter več napak pri presoji dejstev v zvezi z obstojem pomoči (zadevi T-233/11 in T-262/11)

Prvi ukrep pomoči

– Uvodne ugotovitve

60 Glede prvega ukrepa pomoči, torej prodaje rudarskih objektov Kassandra po ceni, nižji od tržne (v nadaljevanju: sporna prodaja), tožeči stranki izpodbijata predvsem ugotovitev Komisije, ki se nanaša na obstoj prednosti za družbo Ellinikos Chrysos. V tem okviru je mogoče trditve tožečih strank razporediti na tri dele. S prvim delom izpodbijata uporabo državnih sredstev in torej odgovornost grške države za domnevno pomoč. Z drugim delom Komisiji očitata, prvič, da pri oceni tržne vrednosti rudnikov Kassandra ni upoštevala nekaterih bistvenih elementov, drugič, da je napačno uporabila merilo zasebnega vlagatelja, tretjič, da se je v zvezi s tem napačno in selektivno oprla na podatke iz poročila strokovnjakov, in četrtič, da je storila računsko napako pri izračunu tržne vrednosti sredstev, ki jih je pridobila družba Ellinikos Chrysos. S tretjim delom Helenska republika v okviru zadeve T-233/11 izpodbija tudi obstoj izkrivljanja konkurence in vpliva na trgovino med državami članicami.

61 Najprej je treba obravnavati drugi del, ki se nanaša na obstoj prednosti in uporabo načela zasebnega vlagatelja, nato prvi del, ki se nanaša na odgovornost države za to dodelitev prednosti, ter nazadnje in zgolj v zvezi z zadevo T-233/11 tretji del, ki se nanaša na obstoj izkrivljanja konkurence in negativen vpliv na trgovino med državami članicami.

– Drugi del, ki se nanaša na napačno presojo pogojev za obstoj prednosti

62 Tožeči stranki izpodbijata presojo Komisije v zvezi z obstojem prednosti, ki naj bi bila napačna zaradi napačne presoje nekaterih dejanskih okoliščin (prvi očitek), napačne in selektivne uporabe strokovnega poročila (drugi očitek), očitne napake pri presoji uporabe merila zasebnega vlagatelja (tretji očitek) in napake pri izračunu vrednosti sredstev, ki so predmet transakcije (četrti očitek).

63 Glede prvega očitka družba Ellinikos Chrysos med dejanskimi okoliščinami, ki naj jih Komisija ne bi pravilno uporabila, navaja, prvič, da predmet sporne pogodbe ni pridobitev nepremičnin ali rudnikov Kassandra od delujočega podjetja, ampak sredstev družbe TVX Hellas, ki je v stečaju. Drugič, na eni strani navaja, da cena 11 milijonov EUR za sporni prenos ne izraža vrednosti prenesenih sredstev, ampak zgolj del stroškov umika družbe TVX Hellas iz investicijskega projekta v rudnikih Kassandra, in na drugi strani, da navedeni znesek ne izraža prave kompenzacije za terjatve med grško državo in družbo TVX Hellas, saj navedene terjatve niso niti gotove niti zapadle.

64 Helenska republika trdi, da sporne prodaje ni bilo treba objaviti v javnem razpisu, kot trdi Komisija, ker zadevna transakcija ne spada na področje uporabe direktiv, ki so v letu 2003 veljale za javna naročila. Poleg tega se sklicuje na točko II.2(d) Sporočila Komisije o elementih državne pomoči pri prodaji zemljišč in objektov s strani javnih oblasti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 1, str. 143), ki naj bi jo Komisija morala spoštovati.

65 Glede drugega očitka tožeči stranki kritizirata presojo Komisije o obstoju prednosti, ker ta temelji na strokovnem poročilu, katerega zanesljivosti kot takega sicer ne izpodbijata, izpodbijata pa njegovo uporabo in presojo s strani Komisije. Prvič, to poročilo naj bi bilo namreč izdelano v kontekstu projekta povečanja družbenih deležev družbe European Goldfields v družbi Ellinikos Chrysos. Drugič, vrednotenje naj bi bilo izvedeno po datumu sklenitve sporne pogodbe. Tretjič, v tem poročilu naj ne bi bila ocenjena vrednost celotnih sredstev družbe TVX Hellas v trenutku njihove prodaje decembra 2003, ampak zgolj potencialna vrednost v trenutku vrednotenja rudnikov družbe Ellinikos Chrysos, ki je nov kredibilen vlagatelj, osredotočen na pripravo investicijskega načrta v sektorju zlata. Četrtič, zadevno poročilo naj bi temeljilo na predpostavki, da so trije rudarski objekti Kassandra v stanju „blizu proizvodnje“, ki je za rudnike Kassandra v izhodišču ni mogoče uporabiti, saj ti nimajo dovoljenj za obratovanje.

66 Tožeči stranki trdita, da je Komisija podatke iz strokovnega poročila uporabila selektivno in arbitrarno tako, da je načeloma sprejela metodo izračuna iz navedenega poročila, pri čemer pa na njeni podlagi ni sprejela koherentnih ugotovitev za rudnika Stratoni in Olympiada. V zvezi s tem prilagata spremenjeno tabelo, v kateri so navedeni izračuni na podlagi vsake metode, predlagane v tem poročilu, za katere menita, da so pravilni. Rezultat naj bi bila negativna vrednost od – 4,20 do – 4,80 milijonov EUR.

67 Glede tretjega očitka tožeči stranki Komisiji očitata, da je napačno uporabila merila zasebnega vlagatelja. V zvezi s tem Helenska republika trdi, da ni bilo treba preizkusiti, ali ravnanje grške države ustreza „merilu preudarnega zasebnega vlagatelja“, ker denarna dajatev, določena v izvensodnem dogovoru, nikakor ni drugačna od cene, ki bi bila določena v prostih pogajanjih o prodaji rudnikov Kassandra tretji osebi, ki ni navedena država, pri čemer vzajemne terjatve strank navedenega dogovora izhajajo iz dejavnosti in upravljanja navedenih rudnikov in predstavljajo elemente aktive ali pasive premoženja prodajalca teh rudnikov.

68 Dalje tožeči stranki kritizirata „idealistično“ uporabo „merila preudarnega zasebnega vlagatelja“. V bistvu menita, da bi morala Komisija upoštevati dejanskega zasebnega vlagatelja, torej skupino Kinross/družbo TVX Hellas, ki je obstajala v trenutku, v katerem je treba presojati pomoč. Helenska republika dodaja, da bi bil zasebni vlagatelj v dejanskih okoliščinah prodaje rudnikov osredotočen na zagotavljanje dobrega delovanja navedenih rudnikov, za katero sta med drugim nujna varstvo okolja in zaščita delovnih mest.

69 Glede četrtega očitka tožeči stranki Komisiji očitata, da je storila napako pri izračunu vrednosti rudnikov Kassandra. Na eni strani kritizirata, da je Komisija opravila ločeno oceno za vsak zadevni rudarski obrat posebej, čeprav ti obrati sestavljajo en sam edinstven rudarski kompleks, ki je bil v celoti prodan, na drugi pa izračun, ki ga je Komisija opravila za vsak navedeni rudarski obrat, pri čemer poudarjata elemente, ki bi jih Komisija morala upoštevati in zaradi katerih bi bilo po njunem mnenju vrednotenje drugačno.

70 Glede rudarskega obrata Stratoni tožeči stranki menita, da bi bilo treba oceno njegove vrednosti znižati, ker ni imel veljavnega dovoljenja za obratovanje, saj je bilo v trenutku sklenitve sporne pogodbe dovoljenje, odobreno 18. februarja 2003, izpodbijano z ničnostno tožbo, vloženo pred nacionalnimi sodnimi organi, in ga z navedeno pogodbo ni bilo mogoče prenesti na družbo Ellinikos Chrysos. Navedeni rudarski obrat se zato ne bi smel šteti za nahajališče rudnin, ki je v stanju „blizu proizvodnje“, saj naj bi ta začel vnovič obratovati šele dve leti po sklenitvi pogodbe. Poleg tega naj Komisija ne bi upoštevala niti stroškov vzdrževanja rudnika v stanju nedelovanja niti okoljskih stroškov tega rudarskega obrata, čeprav je te stroške upoštevala za rudarski obrat Olympiada.

71 Glede rudarskega obrata Skouries tožeči stranki trdita, da je ta le nahajališče, katerega rudarsko izkoriščanje zahteva velike investicijske stroške in stroške dovoljenj. Njegova prodaja naj bi zajemala zgolj prenos pripadajočih rudarskih pravic, pri čemer naj glede morebiti pridobljenega rudarskega dovoljenja ne bi bilo izključeno tveganje razglasitve ničnosti, kot to obstaja v zvezi z drugimi rudarski obrati. Navedeni rudarski obrat naj ne bi nikoli deloval, zaradi česar naj bi bila njegova vrednost v trenutku sklenitve sporne pogodbe majhna.

72 Glede rudarskega obrata Olympiada tožeči stranki trdita, da je bila njegova vrednost v trenutku spornega prenosa negativna (– 23,7 milijonov EUR, kot izhaja iz strokovnega poročila) zaradi visokih stroškov transporta, obdelave zlata, ravnanja z odpadki, varstva okolja in zaradi nizkega tečaja zlata. Navajata tudi, da je imela vrednost tega rudarskega obrata pomembne ekonomske posledice pri določitvi prodajne cene za celoto rudarskih objektov Kassandra in je lahko vplivala tudi na znižanje vrednosti rudarskega obrata Stratoni, saj bi moralo, da bi bila investicija v te rudnike donosna, podjetje upravljati rudnik zlata rudarskega obrata Olympiada. Komisija naj bi torej s tem, da je zavrnila ugotovitev negativne vrednosti tega rudarskega obrata in da je arbitrarno odstopila od ocene, ki je bila navedena za tak rudarski obrat v strokovnem poročilu, storila očitno napako pri presoji (točki 75 in 76 obrazložitve izpodbijanega sklepa). Nazadnje družba Ellinikos Chrysos navaja, da bi moral kupec na podlagi sporne pogodbe takoj investirati v izkoriščanja zlata in nositi stroške take investicije.

73 Glede vrednosti zemljišč tožeči stranki trdita, da na podlagi grškega zakona o rudarstvu (člen 65 grške zakonske uredbe št. 210/1973) zemljišč, ki so predmet sporne pogodbe, ni mogoče šteti za sredstva, ki so ločena od rudnikov Kassandra, ker je njihova uporaba strogo vezana na rudarsko dejavnost. S pogodbo, sklenjeno leta 1995, naj bi bila uvrščena med rudarska zemljišča, z grškim zakonom št. 3220/2004, s katerim je bila ratificirana sporna pogodba, pa opredeljena kot industrijske cone. Vendar navedenih zemljišč ni bilo mogoče uporabljati za potrebe rudarskega podjetja, ker rudniki niso obratovali, zato je bila njihova vrednost manjša od vrednosti, ki jo je navedla Komisija. Poleg tega naj bi Komisija vrednost navedenih rudarskih zemljišč, kot so bila določena z navedeno pogodbo, arbitrarno indeksirala z indeksom cen industrijske proizvodnje, s čimer naj bi ta zemljišča izenačila s proizvodi, izdelanimi na njih.

74 Nazadnje glede vrednosti zalog rudnin Helenska republika izpodbija opis predmeta sporne prodaje in to, da je Komisija upoštevala nahajališča, kot so opisana v strokovnem poročilu, saj je družba Ellinikos Chrysos v letih 2003 in 2004 obdelala del rudnin. Poleg tega izpodbija ugotovitev Komisije, da vrednosti rezerv ni mogoče izračunati. Navedene vrednosti naj bi bile negativne zaradi visokih stroškov skladiščenja in varstva okolja, vezanih na koncentrirane rudnine z vsebnostjo zlata, ki se nahajajo v zadevnih rudarskih obratih.

75 Komisija trditve tožečih strank izpodbija.

76 V skladu s členom 107(1) PDEU je „pomoč, ki jo dodeli država članica, ali kakršna koli vrsta pomoči iz državnih sredstev, ki izkrivlja ali bi lahko izkrivljala konkurenco z dajanjem prednosti posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga, nezdružljiva z notranjim trgom, kolikor prizadene trgovino med državami članicami“.

77 Iz ustaljene sodne prakse je razvidno, da ima pojem državne pomoči, kot je opredeljen v Pogodbi, pravno naravo in ga je treba razlagati na podlagi objektivnih dejavnikov. Zato mora sodišče Unije načeloma ter upoštevajoč konkretne dejavnike spora, o katerem odloča, in tehničnost ali zapletenost presoje, ki jo je opravila Komisija, izvajati celosten nadzor glede vprašanja, ali ukrep spada na področje uporabe člena 107(1) PDEU (glej sodbo z dne 22. decembra 2008, British Aggregates/Komisija, C-487/06 P, ZOdl., EU:C:2008:757, točka 111 in navedena sodna praksa).

78 V skladu z ustaljeno sodno prakso dobava blaga ali storitev po preferenčnih pogojih lahko pomeni državno pomoč v smislu člena 107(1) PDEU (glej v tem smislu sodbo z dne 16. septembra 2004, Valmont/Komisija, T-274/01, ZOdl., EU:T:2004:266, točka 44 in navedena sodna praksa).

79 Glede ocene vrednosti pomoči v obliki prodaje zemljišča po domnevno ugodnejši ceni je treba preveriti, ali je domnevni prejemnik pomoči zemljišče kupil po ceni, po kateri je ne bi mogel kupiti v običajnih tržnih razmerah (glej v tem smislu sodbe z dne 2. septembra 2010, Komisija/Scott, C-290/07 P, ZOdl., EU:C:2010:480, točka 68; z dne 16. decembra 2010, Seydaland Vereinigte Agrarbetriebe, C-239/09, ZOdl., EU:C:2010:778, točka 34 in navedena sodna praksa, in z dne 6. marca 2002, Diputación Foral de Álava in drugi/Komisija, T-127/99, T-129/99 in T-148/99, Recueil, EU:T:2002:59, točka 73). V teh okoliščinah je vrednost pomoči enaka razliki med tem, kar je upravičenec dejansko plačal, in tem, kar bi takrat v običajnih tržnih razmerah moral plačati za nakup enakovrednega zemljišča od zasebnega prodajalca (sodba z dne 13. decembra 2011, Konsum/Komisija, T-244/08, EU:T:2011:732, točka 61). Pri določanju tržne cene mora Komisija upoštevati negotovost, ki je lahko podana pri njenem določanju, ki je po naravi retrospektivno (zgoraj v točki 78 navedena sodba Valmont/Komisija, EU:T:2004:266, točka 45). Navedena sodna praksa se uporabi tudi za druge dobrine, kot so sredstva rudarskega podjetja.

80 Komisija mora v zvezi s tem opraviti zahtevno gospodarsko presojo (glej v tem smislu zgoraj v točki 79 navedeno sodbo Komisija/Scott, EU:C:2010:480, točka 68).

81 Kadar Komisija opravi zahtevno gospodarsko presojo, je nadzor sodišča Unije nujno omejen. To sodišče se omeji na preverjanje, ali so bili upoštevani postopkovna pravila in obveznost obrazložitve, ali je bilo dejansko stanje pravilno ugotovljeno in ali ne gre za očitno napako pri presoji ter zlorabo pooblastil (glej v tem smislu sodbi z dne 24. januarja 2013, Frucona Košice/Komisija, C-73/11 P, ZOdl., EU:C:2013:32, točki 74 in 75, in z dne 24. oktobra 2013, Land Burgenland in drugi/Komisija, C-214/12 P, C-215/12 P in C-223/12 P, ZOdl., EU:C:2013:682, točki 77 in 78).

82 Za ugotovitev, da je Komisija storila očitno napako pri presoji dejstev, ki bi upravičila razglasitev ničnosti izpodbijanega sklepa, morajo biti dokazi, ki jih predložita tožeči stranki, zadostni, da se presoja dejstev iz sklepa ne zdi verjetna (sodbi z dne 12. decembra 1996, AIUFFASS in AKT/Komisija, T-380/94, Recueil, EU:T:1996:195, točka 59, in z dne 12. februarja 2008, BUPA in drugi/Komisija, T-289/03, ZOdl., EU:T:2008:29, točka 221).

83 Dalje, čeprav ima Komisija polje proste presoje na gospodarskem področju, to ne pomeni, da se mora sodišče Unije vzdržati nadzora nad razlago podatkov gospodarske narave, ki jo poda Komisija. Sodišču Unije namreč med drugim ni treba preveriti le vsebinske pravilnosti navedenih dokazov, njihove zanesljivosti in doslednosti, ampak mora preveriti tudi, ali ti dokazi pomenijo vse upoštevne podatke za presojo zapletenega položaja in ali lahko utemeljijo iz te presoje izvedene sklepe (sodba z dne 15. februarja 2005, Komisija/Tetra Laval, C-12/03 P, ZOdl., EU:C:2005:87, točka 39; glej tudi sodbi z dne 22. novembra 2007, Španija/Lenzing, C-525/04 P, ZOdl., EU:C:2007:698, točki 56 in 57 ter navedena sodna praksa, in zgoraj v točki 79 navedeno sodbo Komisija/Scott, EU:C:2010:480, točkami 64 in 65 ter navedena sodna praksa). Vendar to sodišče v okviru tega nadzora ne more nadomestiti presoje Komisije s svojo gospodarsko presojo (zgoraj v točki 83 navedena sodba Španija/Lenzing, EU:C:2007:698, točka 57; v točki 79 navedena Komisija/Scott, EU:C:2010:480, točka 66, in v točki 81 navedena Frucona Košice/Komisija, EU:C:2013:32, točka 75).

84 Če ima institucija Unije široko diskrecijsko pravico, je nadzor nad upoštevanjem nekaterih procesnih jamstev temeljnega pomena. Med temi jamstvi je obveznost pristojne institucije, da skrbno in nepristransko preveri vse upoštevne elemente obravnavanega primera in da svojo odločbo zadostno obrazloži (sodba z dne 21. novembra 1991, Technische Universität München, C-269/90, Recueil, EU:C:1991:438, točka 14, in zgoraj v točki 83 navedena Španija/Lenzing, EU:C:2007:698, točka 58).

85 V okviru teh načel je treba presoditi, ali je Komisija pri ugotovitvi obstoja prednosti storila napako.

86 Komisija je v obravnavanem primeru navedla, da je bila sporna prodaja izvedena brez postopka javnega razpisa ali cenitve neodvisnih strokovnjakov (točka 15 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

87 V točki II.4 Sporočila Komisije o elementih državne pomoči pri prodaji zemljišč in objektov s strani javnih oblasti je navedeno, da Komisija, kadar prejme pritožbo ali drugo vlogo tretje stranke, ki navaja, da je bil v pogodbi za prodajo zemljišč ali objektov s strani javnih oblasti prisoten element državne pomoči, šteje, da državna pomoč ni prisotna, če podatki, ki ji jih je predložila država članica, kažejo, da so bila spoštovana načela iz točk II.1 in II.2 navedenega sporočila, torej če je bila prodaja opravljena prek postopka javnega razpisa ali po cenitvi, ki jo je opravil neodvisni strokovnjak.

88 Ker tožeči stranki ne izpodbijata veljavnosti Sporočila Komisije o elementih državne pomoči pri prodaji zemljišč in objektov s strani javnih oblasti, je treba v obravnavanem primeru uporabiti sodno prakso, v skladu s katero je Komisija na posebnem področju državnih pomoči vezana na okvire in obvestila, ki jih sprejme, če ne odstopajo od pravil Pogodbe in če jih države članice sprejmejo (sodba z dne 11. septembra 2008, Nemčija in drugi/Kronofrance, C-75/05 P in C-80/05 P, ZOdl., EU:C:2008:482, točka 61). Komisija se s tem, da sprejme pravila ravnanja in da z njihovo objavo razglasi, da jih bo v prihodnje uporabljala v primerih, na katere se nanašajo, sama omejuje pri izvrševanju te diskrecijske pravice in od teh pravil ne more odstopiti, ne da bi bila, glede na okoliščine primera, sankcionirana na podlagi kršitve splošnih pravnih načel, kot so načelo enakega obravnavanja ali varstva zaupanja v pravo (sodba z dne 28. junija 2005, Dansk Rørindustri in drugi/Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P in C-213/02 P, ZOdl.,, EU:C:2005:408, točka 211, in zgoraj navedena sodba Nemčija in drugi/Kronofrance, EU:C:2008:482, točka 60).

89 Ker sporna prodaja ni bila opravljena prek postopka javnega razpisa niti po cenitvi neodvisnega strokovnjaka, Komisiji na podlagi uporabe Sporočila Komisije o elementih državne pomoči pri prodaji zemljišč in objektov s strani javnih oblasti ni bilo treba ugotoviti, da navedena prodaja nima elementov pomoči.

90 Komisija se je oprla na strokovno poročilo, da bi sama ocenila vrednost prodanega premoženja. Glede možnosti Komisije, da se opre na navedeno poročilo, je treba poudariti, da mora Komisija, kadar preuči strokovna poročila, izdelana po zadevni transakciji, da bi ugotovila, ali pridobitelj prodajne cene premoženja ne bi mogel doseči v običajnih tržnih razmerah, dejansko plačano prodajno ceno primerjati s ceno, ki izhaja iz teh poročil, in ugotoviti, ali toliko odstopa od njih, da bi bilo treba sklepati o obstoju ugodnosti. Ta metoda dopušča, da se upošteva negotovost take, po naravi retrospektivne ugotovitve o takih tržnih cenah (glej zgoraj v točki 78 navedeno sodbo Valmont/Komisija, EU:T:2004:266, točka 45 in navedena sodna praksa).

91 Dalje, čeprav lahko Komisija, ne da bi bila sicer k temu zavezana, pridobi pomoč zunanjih strokovnjakov, s tem ni oproščena dolžnosti, da oceni njihovo delo. Osrednja in izključna odgovornost za zagotovitev spoštovanja člena 107 PDEU in izvajanja člena 108 PDEU, ki ju nadzoruje sodišče Unije, namreč zavezuje Komisijo, in ne navedenih strokovnjakov (glej zgoraj v točki 78 navedeno sodbo Valmont/Komisija, EU:T:2004:266, točka 72 in navedena sodna praksa).

92 V obravnavanem primeru ni sporno, da zanesljivosti in objektivnosti strokovnega poročila ne izpodbijata niti Helenska republika niti družba Ellinikos Chrysos, za katero je bilo to poročilo sicer izdelano. Tožeči stranki pa izpodbijata to, da se lahko Komisija opre na navedeno poročilo, ker je bilo to izdelano šest mesecev pred sporno prodajo in ker je analiza te prodaje temeljila na predpostavki, da so trije rudarski obrati v stanju „blizu proizvodnje“. Izpodbijata tudi to, da so navedeni rudarski obrati na datum njihovega prenosa izpolnjevali pogoje za metodo vrednotenja, ki je bila predlagana v poročilu.

93 Prvič, glede datuma izdelave strokovnega poročila je treba ugotoviti, da se lahko Komisija za namen ugotovitve tržne cene blaga sklicuje na stališča strokovnjakov, izdelana po datumu prodaje navedenega blaga, če so upoštevani podatki starejši od tega datuma ali z njim sovpadajo in so bili na ta datum razpoložljivi.

94 V obravnavanem primeru je bilo tako. Med tremi metodološkimi pristopi vrednotenja, predlaganimi v strokovnem poročilu, je Komisija upoštevala prvi pristop, ki je dohodkovni. V zvezi s tem navedeno poročilo razlikuje tri kategorije vrednosti glede na ceno, ki se upošteva, in sicer, prvič povprečje zgodovinskih cen med letoma 1993 in 2003, drugič cene prvega polletja leta 2004 in tretjič vsoto povprečnih cen v obdobju od leta 1993 do 2003 in cene prvega polletja leta 2004, deljeno z dva. Komisija je med temi tremi pristopi upoštevala zgolj prvega, ki se nanaša na povprečno ceno v obdobju od leta 1993 do 2003 in torej na cene pred sporno prodajo. Dalje, Komisija ni upoštevala podatkov iz tega poročila, ki se nanašajo na bodoča sredstva ali teoretične rudarske vire.

95 Te ugotovitve ni mogoče ovreči na podlagi okoliščine, da je bil presečni datum za vrednotenje v strokovnem poročilu 30. junij 2004 ob polnoči, torej 6 mesecev po sporni prodaji, saj so bile upoštevane cene pred navedeno prodajo.

96 Drugič, glede izpodbijanja izhodiščne predpostavke strokovnega poročila, in sicer da so bili zadevni rudarski obrati v stanju „blizu proizvodnje“, je treba poudariti, da je iz besedila uvodnega dela navedenega poročila razvidno, da se šteje, da je rudnik, ki je delujoč ali ki je predmet študije o izvedljivosti, v stanju „blizu proizvodnje“. V skladu s tem poročilom je bilo tako pri treh rudarskih objektih Kassandra, saj sta rudarska obrata Stratoni in Olympiada v preteklosti že delovala, njuna obratovanje pa je bilo ustavljeno zaradi socialnih in okoljskih, ne pa gospodarskih razlogov, rudarski obrat Skouris pa je bil predmet študije o izvedljivosti.

97 V strokovnem poročilu je med drugim navedeno, na eni strani, da so bile dejavnosti v zadevnih rudarskih obratih ustavljene in nato v rudarskem obratu Stratoni ponovno začete šele leta 2006, v rudarskem obratu Olympiada pa šele leta 2008, in na drugi strani, da so grške oblasti dale zanesljivo jamstvo za izdajo rudarskih dovoljenj, potrebnih za ponovni zagon dejavnosti v treh zadevnih rudarskih obratih.

98 Ta okoliščina je potrjena v členu 1 sporne pogodbe, ki določa, da „med drugim […] grška država na pridobitelja prenese vsa obstoječa upravna ter druga dovoljenja in odobritve, ki niso bili razglašeni za ničnе ali razveljavljeni s sodno odločbo, kot so navedeni v Prilogi IV te pogodbe“. Poleg tega člen 3.3 te pogodbe določa, da se „grška država zavezuje, da bo investicijski projekt, predložen […], pregledala v roku dveh mesecev in da bo izdala vsa potrebna dovoljenja in odobritve v roku največ deset mesecev“.

99 Iz navedenega izhaja, da je treba argumente, s katerimi tožeči stranki izpodbijata veljavnost strokovnega poročila kot referenčne točke za vrednotenje rudarskih objektov Kassandra, navedene v točki 65 zgoraj, zavrniti.

100 Tretjič, glede metode vrednotenja strokovno poročilo presoja neto vrednost pričakovanih dohodkov bodoče proizvodnje zadevnih rudarskih obratov, pri čemer je v njem priznano, da glede dolgoročnih investicijskih načrtov obstaja neka stopnja negotovosti. Ta tako imenovani dohodkovni pristop je opredeljen kot bistveni element vrednotenja rudarskih posestev, ki so „delujoča ali so v razvoju ali za katera je bila izdelana študija o izvedljivosti“. Tožeči stranki tega pristopa kot takega, vključno z njegovo splošno uporabnostjo za vrednotenje navedenih rudarskih obratov v navedenih okoliščinah, ne izpodbijata. Izpodbijata pa, da so ti rudarski obrati v trenutku sporne prodaje take pogoje izpolnjevali.

101 Vendar je treba poudariti, da položaj rudarskih obratov Stratoni in Olympiada dejansko ustreza opredelitvi, navedeni v strokovnem poročilu o rudarskih obratih, „saj sta ta v preteklosti že delovala“. Kot priznavata tudi tožeči stranki, sta navedena obrata namreč obratovala, in sicer rudarski obrat Olympiada najmanj do leta 1992 ter rudarski obrat Stratoni najmanj do leta 2002, rudarski obrat Skouris pa ustreza temu, kar je v navedenem poročilu opredeljeno kot „obrat, za kateri je bila izdelana študija o izvedljivosti“ (glej točko 96 zgoraj). Te okoliščine, navedene v tem poročilu, tožeči stranki ne izpodbijata.

102 Rudarski obrat Stratoni je imel dovoljenje za obratovanje, izdano 18. februarja 2003, ki je bilo v času sporne prodaje še vedno veljavno, čeprav je bilo izpodbijano z ničnostno tožbo. Tudi iz besedila člena 3.1 sporne pogodbe je razvidno, da je vsaj eno dovoljenje za obratovanje že obstajalo. Argumente, s katerimi tožeči stranki zatrjujeta nižjo vrednost zaradi neobstoja veljavnih dovoljenj zanj v času navedene prodaje in neprenosa teh dovoljen z navedeno pogodbo, je treba torej zavrniti.

103 Dalje, glede vrednosti rudarskega obrata Skouris ni sporno, da je ta le nahajališče, ki še nima niti ustrezne infrastrukture niti rudarskih dovoljenj in še nikoli ni bilo izkoriščano. Ta ugotovitev torej ustreza opredelitvi „obrata, za kateri je bila izdelana študija o izvedljivosti“, navedeni v strokovnem poročilu. Tako študijo je namreč neko podjetje izdelalo leta 1998. V skladu z navedenim poročilom je ta rudarski obrat mogoče oceniti na podlagi dohodkovnega pristopa, saj je zanj mogoče pridobiti rudarsko dovoljenje in ga začeti izkoriščati. To poročilo za izračun vrednosti tega rudarskega obrata upošteva tudi stroške razvoja, gradnje in delovanje ter upravne stroške za pridobitve takega dovoljenja. Komisija zato s tem, da se je oprla na vrednost, ocenjeno za zadevni rudarski obrat in navedeno v zadevnem poročilu, nikakor ni storila očitne napake v točkah 77 in 78 obrazložitve izpodbijanega sklepa.

104 Iz navedenega izhaja, da je treba ugotoviti, da je lahko Komisija razumno ugotovila, da je bilo v obravnavanem primeru za rudarska obrata Stratoni in Skouris mogoče uporabiti dohodkovni pristop.

105 Nazadnje, glede rudarskega obrata Olympiada tožeči stranki Komisiji očitata, da je podatke v strokovnem poročilu uporabila selektivno. Vendar je treba v zvezi s tem opozoriti, da Komisiji ni treba slepo upoštevati rezultatov, navedenih v okviru poročila strokovnjakov, ampak mora ugotovitve teh strokovnjakov preveriti in presoditi (glej v tem smislu zgoraj v točki 78 navedeno sodbo Valmont/Komisija, EU:T:2004:266, točka 72). Vprašanje, ki se postavlja, je prej, ali Komisija, ki je strokovno poročilo sprejela kot referenčno točko za vrednotenje rudnikov Kassandra, lahko odstopi od rezultatov navedenega poročila med drugim v delu, v katerem se ti nanašajo na navedeni rudarski obrat, kot je to razvidno iz točk od 74 do 76 izpodbijanega sklepa.

106 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da je lahko Komisija, ne da bi storila očitno napako pri presoji, v točki 75 obrazložitve izpodbijanega sklepa ugotovila, da ne more upoštevati trenutne negativne vrednosti rudarskega obrata Olympiada, kot je bila na podlagi dohodkovnega pristopa ugotovljena v strokovnem poročilu. Na eni strani je bila namreč navedena vrednost ugotovljena na podlagi predpostavke, da rudnik obratuje. Vendar navedeni rudarski obrat v fazi sprejetja izpodbijanega sklepa več let ni bil v stanju, ki bi omogočalo obratovanje, zaradi resnih okoljskih problemov, zaradi katerih so bila že izdana dovoljenja za obratovanje odvzeta, pridobitev drugih dovoljenj pa je bila otežena. Komisija je zato ob sprejetju izpodbijanega sklepa lahko ugotovila, da so bili izhodiščna predpostavka, da bi se dejavnosti v tem rudarskem obratu lahko spet začele leta 2008, in roki za izdajo dovoljenj, določeni v členu 3.3 sporne pogodbe, nerealni. Poleg tega sta tožeči stranki sami večkrat poudarili negotovost izdaje dovoljenja za ta rudarski obrat.

107 Na drugi strani je Komisija z zadostno verjetnostjo ugotovila, da noben zasebni vlagatelj ne bi sprejel, da plača pozitivno ceno za blago, ki ima negativno vrednost. Ravnanje zasebnega vlagatelja v tržnem gospodarstvu namreč vodi pričakovana donosnost (glej sodbo z dne 12. decembra 2000, Alitalia/Komisija, T-296/97, Recueil, EU:T:2000:289, točka 84 in navedena sodna praksa). Kot

z zadostno stopnjo verjetnosti trdi Komisija, bi tak vlagatelj v okviru vrednotenja pričakovane donosnosti upošteval verjetnost opcije rudarskega obrata Olympiada in načrtoval zagon dejavnosti tega rudnika zgolj, ko bi bil ta obrat zaradi cen zlata donosen, da bi se izognil izgubam. Tožeči strani pa nista zatrjevali neverjetnosti ugotovitve Komisije, da izdaja dovoljenj, potrebnih za izkoriščanje navedenega rudnika, ni bila verjetna. Tudi iz predpostavke, da bi bila možnost začetka obratovanja navedenega rudnika izredno negotova, tudi če bi ta zaradi cene zlata postal teoretično donosen, je razvidno, da navedene vrednosti ni mogoče izračunati, zaradi česar je bila določena na nič.

108 Komisija tudi ni storila napake, ko je na podlagi navedene vrednosti ugotovila znesek 5,5 milijona EUR za stroške vzdrževanja rudarskega obrata Olympiada, kot so bili določeni s pogodbeno obveznostjo na podlagi člena 3 sporne pogodbe (glej točko 75 izpodbijanega sklepa), v skladu s katero navedene stroške nosi družba Ellenikos Chrysos za obdobje največ treh let. Ker število let, v katerih navedeni rudarski obrat ne bo obratoval, ni bilo predvidljivo zaradi neobstoja potrebnih dovoljenj za obratovanje, Komisiji namreč ni mogoče očitati, da ni upoštevala dodatnih stroškov vzdrževanja. Poleg tega navedena pogodba v členu 4 določa klavzulo o odpovedi, v skladu s katero lahko ena stranka odpove pogodbo, če druga stranka krši pogodbene obveznosti, med katerimi je izdaja dovoljenja za obratovanje s strani grške države. Če se navedena dovoljenja ne izdajo, se družba Ellinikos Chrysos lahko razbremeni svoje obveznosti kritja stroškov vzdrževanja za prihodnja leta v skladu z roki, določenimi v členu 3.3 navedene pogodbe.

109 Glede na navedeno je treba ugotoviti, da je razlogovanje, navedeno v točkah 75 in 76 obrazložitve izpodbijanega sklepa, verjetno in koherentno in da Komisija nikakor ni storila očitne napake pri presoji uporabe merila zasebnega vlagatelja.

110 Tega sklepa ni mogoče ovreči z drugimi trditvami tožečih strank.

111 Na prvem mestu to velja za trditev tožečih strank, da bi morala Komisija pri presoji, ali je cena sredstev, prenesenih v okviru sporne prodaje, ustrezala njihovi tržni vrednosti, upoštevati zasebnega vlagatelja, ki je v obravnavanem primeru dejansko obstajal, torej skupino Kinross/družbo TVX Hellas.

112 V zvezi s tem je treba poudariti na eni strani, da je bila skupina Kinross/družba TVX Hellas prejšnja lastnica navedenih sredstev, ki je zaradi velikih izgub pri svoji dejavnosti hotela ustaviti svoj investicijski projekt, in na drugi strani, da cena, določena za prodajo rudnikov Kassandra Helenski republiki, očitno ni bila dosežena s pogajanji o vrednosti na podlagi njihove objektivne vrednosti. Kot je izrecno navedeno v besedilu preambule izvensodnega dogovora, je cena 11 milijonov EUR opredeljena kot „razumna denarna dajatev“, s katero prenehajo vse vzajemne terjatve med prejšnjim lastnikom in Helensko republiko. Iz tega smiselno izhaja, da so bile upoštevane ne le vrednost sredstev kot takih, ampak tudi terjatve, ki izhajajo iz nespoštovanja drugih obveznosti. Taki elementi pa so neodvisni od vrednosti sredstev in so del predhodnih okoliščin, ki za bodočega novega pridobitelja niso nujno relevantne.

113 Zavrniti je treba tudi trditev družbe Ellinikos Chrysos, da to, da terjatev ob sporni prodaji ni bilo mogoče ovrednotiti v številkah in vrniti, dokazuje, da znesek 11 milijonov EUR ni bil določen na podlagi resnične kompenzacije terjatev. Ko so stranke izvensodnega dogovora dosegle dogovor o poravnanju svojih zahtev in vzajemnih obveznosti, so se namreč strinjale, da je tak znesek mogoče šteti za „razumno denarno dajatev“, da bi se izognile večletnim arbitražnim in sodnim postopkom, katerih izid je negotov (glej točko F preambule navedenega dogovora). Take terjatve je bilo torej mogoče ovrednotiti v številkah in jih vrniti po objavi zakona, s katerim je bil navedeni dogovor potrjen. Poudariti je treba tudi, da so bile v točkah D in E preambule navedenega dogovora opredeljene navedene terjatve, ki na eni strani zajemajo zahteve, ki jih je država navedla v zvezi z neizkoriščanjem rudnikov in nepredložitvijo novih študij za vzpostavitev in delovanje talilnice zlata, in zahteve v zvezi z neizpolnitvijo obveznosti (ne glede na to, ali so ugotovljene ali ne), določenimi

v zakonodaji o varstvu okolja, ter na drugi strani zahteve družbe TVX Hellas, ki temeljijo na določitvi kavcije za jamstvo in izdajo vseh dovoljenj ter odobritev, potrebnih za dobro delovanje teh rudnikov, in zlasti zahteve, ki se nanašajo na škodo, nastalo z izgubo kapitalskega vložka.

114 Čeprav torej načeloma ni mogoče izključiti, da je znesek 11 milijonov EUR tudi dejanska tržna vrednost sredstev, ki jih je nato Helenska republika prenesla na družbo Ellinikos Chrysos, pa ni mogoče ugotoviti, da ta znesek ni bil povezan s kompenzacijo terjatev, ki so obstajale med Helensko republiko in družbo TVX Hellas. Glede na navedeno Komisija tudi ni napačno ugotovila dejanskega stanja s tem, da je v točkah od 53 do 55 izpodbijanega sklepa ugotovila, da je navedeni znesek posledica poravnave vzajemnih terjatev med navedenima strankama izvensodnega dogovora.

115 Ker tožeči strani nista predložili podrobnih argumentov, ki bi dokazovali, da je rezultat kompenzacije terjatev lahko odseval realno tržno vrednost rudnikov, pri čemer naj bi vzajemne terjatve strank sestavljale dele objektivne vrednosti prodanih sredstev in torej njihove cene, Komisiji torej ni mogoče očitati, da je v točki 54 obrazložitve izpodbijanega sklepa ugotovila, da ta izmenjava terjatev ni odsevala vrednosti prodanih sredstev.

116 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da Komisija ni storila očitne napake pri presoji s tem, da ravnanja skupine Kinross/družbe TVX Hellas v okviru uporabe načela zasebnega vlagatelja ni upoštevala kot referenčne točke za oceno sredstev, prenesenih s sporno pogodbo.

117 Na drugem mestu enako velja za trditev Helenske republike, da je bil zasebni vlagatelj v okviru konkretne prodaje rudnikov osredotočen na zagotavljanje dobrega delovanja rudnikov, zaradi česar naj bi bilo treba pri oceni vrednosti navedenih rudnikov upoštevati zahteve varstva okolja in zaposlitev. V zvezi s tem je treba na eni strani poudariti, da iz besedila sporne pogodbe ni razvidno, da je grška država s transakcijo, izvedeno z družbo Ellinikos Chrysos, hotela nadzorovati prenos okoljskih in socialnih odgovornosti prejšnjega lastnika na novega lastnika, ali da je morala ravnati hitro, da bi se izognila povečanju okoljske škode ali socialnih problemov. Nasprotno, grška država je v navedeno pogodbo vključila določbo, s katero je družba Ellinikos Chrysos razbremenjena vsakršne odgovornosti za okoljsko škodo in škodo, povzročeno tretjim osebam, ki je nastala pred objavo zakona o ratifikaciji pogodbe, ali katere vzrok je nastal pred navedeno objavo. Za primer odpovedi sporne pogodbe je določena popolna razbremenitev odgovornosti za dogodke, nastale po podpisu navedene pogodbe (glej člen 1.3 te pogodbe).

118 Na tretjem mestu je treba zavrniti tudi trditev Helenske republike, da je z izvedbo zadevne transakcije zmanjšala izgube, ki bi nastale z dokončnim prenehanjem delovanja rudnikov Kassandra. To, da javni organi ali javno podjetje, ki so pomoč dodelili, menijo, da je transakcija razumna, namreč ne pomeni, da ni treba preveriti, ali daje zadevni ukrep podjetju, ki je prejelo pomoč, gospodarsko prednost, ki je ne bi prejelo v običajnih tržnih razmerah, in ne zadošča za ugotovitev, da zadevni ukrep ustreza merilu zasebnega vlagatelja (glej v tem smislu, sodbo z dne 13. septembra 2010, Grčija in drugi/Komisija, T-415/05, T-416/05 in T-423/05, ZOdl., EU:T:2010:386, točki 213 in 214).

119 Na četrtem mestu tudi trditev družbe Ellinikos Chrysos, navedena v okviru tega tožbenega razloga, da je dejansko stanje napačno ugotovljeno v delu, v katerem se nanaša na izgubo, ki je bila v letnem poročilu skupine Kinross/TVX Hellas zapisana za investicijo v rudnike Kassandra, ni upoštevna.

120 Na eni strani se ta trditev prepleta s trditvijo domnevne napake pri uporabi merila zasebnega vlagatelja v delu, v katerem bi morala Komisija pri ugotavljanju tržne vrednosti prenesenih sredstev upoštevati ravnanje dejanskega vlagatelja, torej skupine Kinross/TVX Hellas, kot je bil analiziran v točkah od 110 do 116 zgoraj. Na drugi strani in kot je Komisija pravilno poudarila v točki 52 obrazložitve izpodbijanega sklepa, knjigovodska vrednost družbe ni vedno enaka tržni vrednosti, kadar je cilj oceniti sredstva zaradi določitve njihove cene v prodaji (glej v tem smislu zgoraj v točki 118 navedeno sodbo Grčija in drugi/Komisija, EU:T:2010:386, točke od 307 do 309).

121 Zaradi neobstoja elementov, ki bi dokazovali usklajenost knjigovodske vrednosti sredstev, prenesenih v okviru sporne prodaje, in njihove tržne vrednosti Komisiji ni mogoče očitati, da navedene vrednosti ni upoštevala v točki 52 obrazložitve izpodbijanega sklepa.

122 Na petem mestu je treba glede očitka tožečih strank, ki se nanaša na napačen izračun vrednosti rudnikov, prenesenih s sporno pogodbo, najprej poudariti, da je Komisija v točki 68 obrazložitve izpodbijanega sklepa obravnavala vrednost vsakega od treh zadevnih rudarskih obratov na podlagi dveh vidikov, in sicer na eni strani na podlagi gospodarskih dejavnikov, veljavnih v času prodaje, in na drugi strani na podlagi operativne zmogljivosti rudnika za uresničitev zgoraj navedene vrednosti.

123 V zvezi s tem družba Ellinikos Chrysos izpodbija to, da je Komisija lahko izvedla ločen izračun za vsakega od zadevnih rudarskih obratov. Pri tem se je na obravnavi sklicevala na sodbo št. 1492/2013 Simvulio tis Epikrateias z dne 17. aprila 2013, v kateri je bilo ugotovljeno, da so bili rudniki Kassandra ena in nedeljiva enota. Splošno sodišče meni, da ta trditev ni utemeljena, ker ne upošteva okoliščine, da je celotna vrednost navedenih rudnikov vsota vrednosti vsakega med njimi, in da negativna vrednost enega od teh rudnikov spremeni pozitivno vrednost drugih.

124 Prvič, glede izračuna vrednosti posameznega rudarskega obrata je treba napotiti na točke od 100 do 109 zgoraj.

125 Drugič, glede vrednosti zadevnih zemljišč je treba poudariti, da se s sporno pogodbo med drugimi sredstvi prenesejo številne nepremičnine, vključno z zazidljivimi, nezazidljivimi in kmetijskimi zemljišči (glej člena 1, del A, navedene pogodbe). Komisija je v točki 81 obrazložitve izpodbijanega sklepa ta zemljišča opredelila kot sredstva rudarskega podjetja, in ne kot nepremičnine v širokem pomenu, zaradi posebnih značilnosti rudarskih dejavnosti. Tožeči stranki trdita, da je bila vrednost navedenih zemljišč zmanjšana zaradi nemožnosti njihove uporabe, saj rudniki Kassandra v času sporne prodaje niso obratovali.

126 V zvezi s tem je treba poudariti, da je Komisija v točki 81 izpodbijanega sklepa kot izhodiščno točko za vrednotenje zadevnih zemljišč uporabila strokovno poročilo s tem, da jih je štela za sredstva, ločena od rudnikov, pri čemer je priznala, da jih ni mogoče uporabiti za druge namene kot za rudarsko dejavnost. To presojo je treba potrditi, ker so zadevna zemljišča elementi dodatnega premoženja, ki imajo notranjo vrednost, ki jo je mogoče gospodarsko ovrednotiti.

127 Dalje, ker je strokovno poročilo temeljilo na podatkih, ki jih je za ocenitev vrednosti navedenih rudnikov predložila družba Ellinikos Chrysos, tako da vrednotenje ni bilo zares nepristransko, je Komisija preverila vrednost zadevnih zemljišč, ki je bila v navedenem poročilu ocenjena na šest milijonov EUR, pri čemer se je oprla na kupnino, ki jo je za njihov nakup leta 1995 plačala družba TVX Hellas in ki jo je prilagodila v skladu s splošnim indeksom cen industrijske proizvodnje za obdobje od leta 1995 do 2003 (glej točke od 84 do 86 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

128 Komisija je na podlagi tega pristopa ugotovila vrednosti 3,5 milijona EUR za zemljišča, ki jih je družba TVX Hellas kupila leta 1995, in 1,1 milijona EUR za 70 dodatnih zemljišč, ki jih je navedena družba kupila po letu 1995. Vrednost zadnjenavedenih zemljišč je bila ugotovljena na podlagi finančnih izkazov te družbe, pri čemer je Komisija štela, da je v njem navedena cena tržna, saj jo je določil sam trg (glej točko 88 obrazložitve izpodbijanega sklepa). Tako ugotovljeni skupni znesek 4,6 milijona EUR je bil prilagojen v skladu z grškim splošnim indeksom cen industrijske proizvodnje za obdobji od leta 1995 do 2003 in od leta 1998 do 2003, na podlagi česar je bil izračunan znesek 5,9 milijona EUR. Komisija je torej ugotovila znesek, ki je bil zelo blizu zneska, navedenega v strokovnem poročilu, zato je štela, da ta znesek pomeni tržno vrednost v decembru 2003 (glej točki 89 in 90 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

129 Na eni strani so grške oblasti v upravnem postopku same priznale, da se lahko upošteva vrednost zemljišč, kot je določena v javnem razpisu iz leta 1995 (glej točko 87 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

130 Na drugi strani je tako ravnanje v skladu s sodno prakso, ki priznava, da so stroški nakupa lahko sekundarni ali posredni indikator vrednosti zemljišča (sodba z dne 10. aprila 2003, Scott/Komisija, T-366/00, Recueil, EU:T:2003:113, točka 106, pri čemer se pritožba ni nanašala na to točko). Komisija je v obravnavanem primeru ceno, ki jo je družba TVX Hellas plačala za nakup zemljišč leta 1995, dejansko uporabila, da bi preverila in potrdila njihovo vrednost, ki je že bila ocenjena v strokovnem poročilu, kot je bilo navedeno v točki 86 obrazložitve izpodbijanega sklepa.

131 V zvezi s tem kritika, da je Komisija uporabila grški splošni indeks cen industrijske proizvodnje, da bi vrednost zadevnih zemljišč uskladila z inflacijo do leta 2003, ki temelji na tem, da naj bi se navedeni indeks nanašal na industrijsko blago, ne pa na zemljišča, na katerih je to blago proizvedeno, ni prepričljiva. Komisija je namreč morala na eni strani ugotoviti vrednost navedenih zemljišč ne v letu 1995, ampak ob sporni prodaji leta 2003, na drugi strani pa je morala, ker indeks cen industrijskih zemljišč ni obstajal, uporabiti indeks cen gospodarskih nepremičnin ali splošni indeks cen industrijske proizvodnje, ki je bil uporabljen v obravnavanem primeru. V teh okoliščinah Komisija ni storila očitne napake pri presoji, s tem da je uporabila splošni indeks cen industrijske proizvodnje. Ugotoviti je torej treba, da je v obravnavanem primeru navedla vrednost zemljišč, ki dovolj natančno ustreza njihovi vrednosti decembra 2003, kot se to zahteva s sodno prakso, ki se uporabi (glej zgoraj v točki 130 navedeno sodbo Scott/Komisija, EU:T:2003:113, točka 100).

132 Glede na navedeno je treba očitek tožečih strank, ki se nanaša na izračun vrednosti zadevnih zemljišč, zavrniti.

133 Tretjič, glede vrednosti zalog zadevnih rudnin je treba ugotoviti, da je grška država s sporno pogodbo na družbo Ellinikos Chrysos prenesla na eni strani zaloge rudnin z vsebnostjo zlata in na drugi strani nahajališča drugih koncentracij rudnin (svinca in cinka).

134 Glede zalog rudnin z vsebnostjo zlata Komisija v okviru izpodbijanega sklepa priznava, da je bila vrednost zaloge zlata ob sporni prodaji negativna zaradi razmerja cena/strošek ob upoštevanju relativno nizke cene zlata in povezanih stroškov prevoza ter obdelave koncentracij zlata, kot so bile izračunane v točki 92 navedenega sklepa. Med drugim poudarja, da v strokovnem poročilu vrednost rudnin z vsebnostjo zlata ni ocenjena. Zato ugotavlja, da izračun navedene vrednosti ni mogoč (glej točko 93 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

135 Komisija glede zalog rudnin z vsebnostjo zlata namreč meni, da jih preudaren vlagatelj, da bi se izognil izgubam, ne bi obdeloval, in da njihova vrednost ni negativna, ampak nič. Helenska republika pa navaja, da koncentracije zlata vsebujejo skoraj 10 % arzena in so, ker jih ni mogoče tržiti, opredeljene kot nevarni odpadki, ki jih je treba obdelovati in z njimi ravnati v skladu z Direktivo 2006/21/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. marca 2006 o ravnanju z odpadki iz rudarskih in drugih ekstraktivnih dejavnosti (UL L 102, str. 15). Vendar je Komisija pravilno navedla, da so okoljski stroški že bili upoštevani v okviru izračuna vrednosti rudnikov in da jih zato v okviru vrednotenja navedenih zalog ni treba odšteti še drugič.

136 Glede drugih koncentracij rudnin, ki se nahajajo v prenesenih nahajališčih, se je Komisija oprla na oceno iz strokovnega poročila o koncentracijah, ki so obstajale 30. junija 2004, ki temelji na standardni metodi izračuna plačil za kovine in opredeljuje čisto dobičkonosnost talilnice (točki 95 in 96 obrazložitve izpodbijanega sklepa). Količine rudnin (ki jih je sporočila družba Ellinikos Chrysos) iz decembra 2003 je nato pomnožila s cenami kovin, navedenimi v kotacijah borze kovin, in tako izračunala vrednost 3 milijone EUR. Pojasnila je tudi, da glede na to, da je družba Ellinikos

Chrysos nahajališča prodala decembra 2004, torej po izdelavi navedenega poročila, ne obstaja nobena druga prodaja, ki bi bila časovno bližje sporni prodaji in ki bi jo bilo mogoče uporabiti za primerjalno analizo. Komisija torej pri izračunu v zvezi s tem ni storila očitne napake.

137 Trditev Helenske republike, da je bila ob prodaji družbi Ellinikos Chrysos količina rudnin, ki so se nahajale v prenesenih nahajališčih, v bistvu manjša od količine, ocenjene v strokovnem poročilu, je treba zavrniti, ker Komisija v upravnem postopku s tem ni bila seznanjena. Iz sodne prakse namreč izhaja, da je treba zakonitost odločbe na področju državnih pomoči presojati na podlagi elementov, s katerimi je Komisija razpolagala, ko jo to odločbo sprejela (glej sodbo z dne 20. marca 2013, Rousse Industry/Komisija, T-489/11, EU:T:2013:144, točka 33 in navedena sodna praksa), in da se tožeča stranka pred sodiščem ne more sklicevati na dejstva, ki niso bila navajanja v predhodnem postopku iz člena 108 PDEU. Prav tako Komisiji ni mogoče očitati, da ni upoštevala morebitnih dejstev ali pravnih elementov, ki bi ji lahko bili predstavljeni v upravnem postopku, vendar ji niso bili, saj Komisija ni dolžna po uradni dolžnosti in na podlagi domnev preverjati, katere elemente bi ji bilo mogoče predložiti (glej v tem smislu sodbo z dne 27. septembra 2012, Wam Industriale/Komisija, T-303/10, EU:T:2012:505, točka 119 in navedena sodna praksa).

138 Ta očitek je torej treba zavrniti v delu, v katerem se nanaša na napako pri izračunu vrednosti drugih koncentracij rudnin v prenesenih nahajališčih.

139 Glede na navedeno je treba drugi del prvega tožbenega razloga, ki se nanaša na prvi ukrep pomoči, zavrniti v celoti, ker Splošno sodišče ni ugotovilo nobene očitne napake pri uporabi merila zasebnega vlagatelja niti nobene druge napake v zvezi z uporabo člena 107(1) PDEU, dejanskim stanjem ali izračunom.

– Prvi del, ki se nanaša na napako pri presoji pogoja uporabe državnih sredstev

140 Tožeči stranki v bistvu trdita, da je Komisija s tem, da je v točki 106 obrazložitve izpodbijanega sklepa navedla, da je imela Helenska republika vlogo prodajalca, in ne zgolj posrednika, ki je ravnal v javnem interesu, napačno presodila dejstva in zato napačno štela, da je merilo državnih sredstev izpolnjeno. Transakcija naj bi bila namreč v resnici sestavljena iz „zrcalnih“, „zaporednih“ in „povezanih“ pogodb med zasebnimi podjetji, tako da naj bi imela grška država zgolj vlogo posrednika, ki išče kupca, zagotavlja nadaljevanje delovanja rudnikov, stalno varstvo okolja ter ohranja delovna mesta v regiji.

141 Na drugi strani sredstva, uporabljena za plačilo sporne prodaje rudnikov Kassandra, ki so bila na podlagi člena 2 sporne pogodbe nakazana neposredno družbi TVX Hellas, ne pomenijo neposredne izgube državnih sredstev, ki jo je treba pripisati grški državi, ker ni bilo neposrednega ali posrednega prenosa državnih sredstev v smislu upoštevne sodne prakse.

142 Helenska republika trdi tudi, da vlogo navadnega posrednika v okviru spornih transakcij potrjuje stališče, ki ga je v zvezi s tem podal oddelek za zakonodajo javnih naročil direktorata za javna naročila generalnega direktorata za notranji trg in storitve v dopisu z dne 21. septembra 2009, ki je bilo generalnemu sekretarju grškega ministrstva za razvoj poslano kot odgovor na njegovo vprašanje, ali sporna pogodba spada na področje uporabe javnih naročil. S tem stališčem naj bi bilo potrjeno tudi, da pravo Unije ne nalaga nobene obveznosti izvedbe javnega naročila za prodajo rudnikov.

143 Družba Ellinikos Chrysos dodaja tudi, da vračilo pomoči, kot se zahteva z izpodbijanim sklepom, ni mogoče, saj zadevna sredstva in znesek 11 milijonov EUR nikoli niso bili vknjiženi v proračun grške države. Grška država naj bi namreč morala sprejeti posebno novo zakonodajo, na podlagi katere bi bilo mogoče vračilo.

144 Helenska republika meni, da za opredelitev prodajne cene rudnikov Kassandra kot državne pomoči ne zadostuje, da je navedena cena nižja od tržne vrednosti, da je grška država v določenem virtualnem časovnem obdobju postala lastnica sredstev družbe TVX Hellas, preden jih je prenesla na pridobitelja, torej na družbo Ellinikos Chrysos, in da je grška država vse transakcije nadzorovala ter jih ratificirala z zakonom.

145 Komisija trditve tožečih strank izpodbija.

146 Glede pogoja uporabe državnih sredstev in torej možnosti, da se državi naloži zadevni ukrep, je iz sodne prakse Sodišča razvidno, da morajo biti prednosti, da bi jih lahko opredelili kot pomoči v smislu člena [107](1) [PDEU], po eni strani dodeljene neposredno ali posredno iz državnih sredstev (glej sodbo z dne 16. maj 2002, Francija/Komisija, C-482/99, Recueil, EU:C:2002:294, točka 24 in navedena sodna praksa). Ta pogoja sta ločena in kumulativna (sodba z dne 5. aprila 2006, Deutsche Bahn/Komisija, T-351/02, ZOdl., EU:T:2006:104, točka 103).

147 Po drugi strani mora prednost izhajati iz prenosa državnih sredstev. Iz ustaljene sodne prakse namreč izhaja, da se samo prednosti, ki se neposredno ali posredno podelijo iz državnih sredstev ali so dodaten strošek za državo, štejejo za pomoč v smislu člena 107(1) PDEU (glej sodbo z dne 19. marca 2013, Bouygues in Bouygues Télécom/Komisija in drugi in Komisija/Francija in drugi, C-399/10 P in C-401/10 P, ZOdl., EU:C:2013:175, točka 99 in navedena sodna praksa). Ta pogoja sta različna in kumulativna (sodba z dne 5. aprila 2006, Deutsche Bahn/Commission, T 351/02, Rec, EU:T:2006:104, točka 103).

148 V zvezi s tem ni treba v vsakem primeru dokazati obstoja prenosa državnih sredstev, da bi se prednost, dodeljena enemu ali več podjetjem, lahko razumela kot državna pomoč v smislu člena 107(1) PDEU. Tako se med drugim za pomoč štejejo intervencije, ki v različnih oblikah zmanjšujejo stroške, ki običajno bremenijo proračun podjetja, in so zato, ne da bi bile subvencije v ozkem pomenu besede, enake narave in imajo enake učinke (glej zgoraj v točki 147 navedeno sodbo Bouygues in Bouygues Télécom/Komisija in drugi in Komisija/Francija in drugi, EU:C:2013:175, točki 100 in 101 ter navedena sodna praksa).

149 V skladu z ustaljeno sodno prakso namreč člen 107(1) PDEU državne posege opredeljuje glede na njihove učinke (glej sodbo z dne 5. junija 2012, Komisija/EDF, C-124/10 P, ZOdl., EU:C:2012:318, točka 77 in navedena sodna praksa; zgoraj v točki 147 navedeno sodbo Bouygues in Bouygues Télécom/Komisija in drugi in Komisija/Francija in drugi, EU:C:2013:175, točka 102).

150 Poseg države, ki utegne podjetja, za katera velja, postaviti v ugodnejši položaj kot druga podjetja in hkrati ustvariti dovolj konkretno tveganje, da bo v prihodnje nastal dodaten strošek za državo, tako lahko bremeni državna sredstva (glej zgoraj v točki 147 navedeno sodbo Bouygues in Bouygues Télécom/Komisija in drugi in Komisija/Francija in drugi, EU:C:2013:175, točka 106 in navedena sodna praksa).

151 Sodišče je pojasnilo tudi, da prednost, odobrena v obliki jamstva države, lahko pomeni dodaten strošek za državo (sodbi z dne 1. decembra 1998, Ecotrade, C-200/97, Recueil, EU:C:1998:579, točka 43; in z dne 8. decembra 2011, Residex Capital IV, C-275/10, ZOdl., EU:C:2011:814, točke od 39 do 42, ter zgoraj v točki 147 navedeno sodbo Bouygues in Bouygues Télécom/Komisija in drugi in Komisija/Francija in drugi, EU:C:2013:175, točka 107).

152 Poleg tega je iz sodne prakse razvidno, da ker je ekonomsko gledano sprememba tržnih razmer, ki ustvari posredno prednost za nekatera podjetja, posledica izgube sredstev javnih organov, niti to, da vlagatelji sprejmejo avtonomno odločbo, ne povzroči odprave povezave med navedeno izgubo sredstev in prednostjo, ki jo pridobijo zadevna podjetja (zgoraj v točki 147 navedena sodba Bouygues in Bouygues Télécom/Komisija in drugi in Komisija/Francija in drugi, EU:C:2013:175, točka 108).

153 Zato mora Komisija za ugotovitev obstoja državne pomoči dokazati dovolj neposredno povezavo med prednostjo, dodeljeno prejemniku, na eni strani in zmanjšanjem državnega proračuna ali dovolj konkretnim gospodarskim tveganjem za bremenitev tega proračuna na drugi strani (zgoraj v točki 147 navedena sodba Bouygues in Bouygues Télécom/Komisija in drugi in Komisija/Francija in drugi, EU:C:2013:175, točka 109).

154 V obravnavanem primeru ni sporno, da je bila sporna pogodba, iz katere izhaja prednost za družbo Ellinikos Chrysos, sklenjena med to družbo in grško državo. V okviru te pogodbe grška država kot prodajalec sprejema določeno število obveznosti in pravic v razmerju do druge pogodbene stranke, kot so te, ki izhajajo iz členov 1.3, 3.3 in 4 navedene pogodbe. Ugotoviti je torej treba, da je prednost, ki izhaja iz te pogodbe, katere pobudnica, podpisnica in porok je grška država, mogoče pripisati tej državi.

155 Glede neposredne ali posredne dodelitve prednosti iz državnih sredstev je treba poudariti, prvič, da sporna prodaja, torej ponovna prodaja rudnikov Kassandra družbi Ellinikos Chrysos, po ceni, nižji od tržne, pomeni zmanjšanje prihodkov grške države glede na prihodke, ki bi jih lahko prejela, in torej izgubo sredstev. To samo po sebi pomeni prednost za družbo, ki je pridobila sredstva, in strošek, ki lahko bremeni sredstva države. Drugič, grška država je z zavezami, sprejetimi s členi 1.3, 3.3 in 4 sporne pogodbe, ki so bili potrjeni s členoma 52 in 53 grškega zakona št. 3220/2004, svoj proračun podvrgla tveganju stroškov, povezanih z ukrepi za uskladitev z zakonodajnimi določbami, ki se uporabijo, ki jih bo, če bo to treba, sprejela namesto pridobitelja. Ta jamstva, ki jih je dala grška država, ustvarjajo dovolj konkretno tveganje, da bo v prihodnje nastal dodaten strošek za državo v smislu sodne prakse, navedene v točkah 151 in 153 zgoraj.

156 Komisija torej ni storila napake, ko je v točkah od 105 do 107 obrazložitve izpodbijanega sklepa ugotovila, da je bilo merilo prenosa državnih sredstev izpolnjeno.

157 Te ugotovitve ni mogoče ovreči z drugimi argumenti, ki sta jih navedli tožeči stranki.

158 Na prvem mestu, glede trditve tožečih strank, ki se nanašajo na enotno transakcijo, ki jo sestavljajo povezane pogodbe med zasebnima strankama, je treba poudariti, da besedilo sporne pogodbe in izvensodnega dogovora izrecno napotuje na to, da grška država pridobi zadevna sredstva (glej točko II(a) in (e) izvensodnega dogovora in odstavek 3, točko (a), preambule ter člen 1 sporne pogodbe). Ta država je navedena sredstva namreč morala pridobiti, če jih je hotela nato prenesti na družbo Ellinikos Chrysos. Poleg tega je bil neobstoj vpisa navedenih sredstev v zemljiško knjigo v dobro grške države, na kar opozarja družba Ellinikos Chrysos, da bi dokazala, da lastništvo teh sredstev ni bilo preneseno na grško državo, izrecno določen kot izjema od določb, ki se na splošno uporabijo, s členom 51(2)(a) zakona št. 3220/2004. Taka posebna zakonodajna določba pa ne onemogoča prenosa lastništva na grško državo. Če navedena država ne bi bila lastnica navedenih sredstev, jih namreč ne bi mogla prenesti na družbo Ellinikos Chrysos.

159 Na drugem mestu, tudi argument Helenske republike, ki se nanaša na neposreden prenos državnih sredstev, je treba zavrniti, ker se opira na pristransko in napačno razlago sodne prakse. Kot je opozorjeno v točkah od 147 do 149 zgoraj, neposreden prenos sredstev namreč ni nujen.

160 Nazadnje je treba zavrniti trditev družbe Ellinikos Chrysos, da je vračilo pomoči nemogoče, ker bi morala grška država v zvezi s tem sprejeti novo posebno zakonodajo glede na to, da zadevna sredstva ali znesek 11 milijonov EUR nikoli niso bili vknjiženi v državni proračun. V skladu z ustaljeno sodno prakso je edini razlog, s katerim lahko država, naslovnica odločbe o zagotovitvi vračila, upraviči nevračilo pomoči, ki je razglašena za nezdružljivo z notranjim trgom, absolutna nezmožnost pravilne izvršitve odločbe, s katero je bilo odrejeno vračilo (glej v tem smislu sodbo z dne 12. maja 2005, Komisija/Grčija, C-415/03, ZOdl., EU:C:2005:287, točka 35 in navedena sodna praksa). Vendar

morebitna nujnost sprejetja posebne zakonodaje v ta namen ni taka absolutna nezmožnost, ampak prej spada v okvir obveznosti države, da v celoti spoštuje določbe Pogodbe in predvsem določbe o državnih pomočeh (glej v tem smislu sodbo Komisija/Grčija, C-415/03, EU:C:2005:287, točka 42).

161 Glede na navedeno je treba prvi del prvega tožbenega razloga, ki se nanaša na prvi ukrep pomoči, zavrniti kot neutemeljen.

– Tretji del, ki se nanaša na napako pri presoji pogoja obstoja izkrivljanja konkurence in vpliva na trgovino med državami članicami (zadeva T-233/11)

162 Prvič, Helenska republika zatrjuje kršitev pravil o opredelitvi trga, upoštevnega za konkurenčno pravo, ker naj bi Komisija vanj vključila kovine iz nahajališč. Trdi, da je bil ob sporni prodaji med zadevnimi rudarskimi obrati v stanju obratovanja zgolj rudarski obrat Stratoni, ki je proizvajal zgolj rudnine svinca in cinka, zaradi česar se je navedena prodaja nanašala le na trg teh rudnin.

163 Drugič, Helenska republika izpodbija ugotovitev Komisije, navedeno v točki 110 obrazložitve izpodbijanega sklepa, da se je dejavnosti rudarjenja cinka, bakra, svinca, zlata in srebra izvajala v enajstih državah članicah, med katerimi je tudi sama, in da se je s tem proizvodi trgovalo v celotni Uniji. Te ugotovitve bi se lahko nanašale zgolj na trg kovin, ki ni bil pravilni upoštevni trg. Konkurenčni proizvajalci rudnin svinca in cinka (pravilni upoštevni trg) pa naj bi bili v šestih in petih od enajstih držav članic, ki jih navaja Komisija, kot je bilo navedeno v poročilu z naslovom Olympias Marketing Study. Poleg tega naj bi bil vpliv družbe Ellinikos Chrysos na konkurenco zelo majhen, ker je njegova proizvodnja v letu po sporni prodaji dosegala zgolj 0,2 % rudarjenja cinka in 0,9 % rudarjenja svinca na evropskem trgu. Nazadnje, navedena prodaja naj bi povečala proizvodnjo navedenih rudnin v Uniji. Te rudnine naj bi dosegale zgolj 34 % in 54 % metalurškega potenciala Unije, primanjkljaj pa naj bi bil pokrit z uvozom iz držav, ki niso članice Unije. Ta prodaja naj bi zato spodbujala evropsko industrijsko konkurenčnost, ne pa je izkrivljala.

164 Komisija trditve Helenske republike izpodbija.

165 Najprej je treba opozoriti, da sta v skladu z ustaljeno sodno prakso na področju državnih pomoči pogoja za uporabo člena [107](1) [PDEU], ki se nanašata na vpliv na trgovino med državami članicami in na izkrivljanje konkurence na splošno neločljivo povezana. Zlasti kadar finančna pomoč države okrepi položaj podjetja v primerjavi z drugimi konkurenčnimi podjetji v trgovini znotraj Skupnosti, se šteje, da pomoč vpliva na ta podjetja (glej sodbo z dne 30. aprila 2009, Komisija/Italija in Wam, C-494/06 P, EU:C:2009:272, točka 52 in navedena sodna praksa).

166 Poleg tega Komisija v skladu z ustaljeno sodno prakso v okviru presoje pogojev za uporabo člena 107(1) PDEU ni dolžna ugotavljati stvarnega vpliva pomoči na trgovino med državami članicami niti dejanskega izkrivljanja konkurence, ampak je dolžna le preučiti, ali lahko te pomoči vplivajo na to trgovino in na izkrivljanje konkurence (sodbi z dne 29. aprila 2004, Italija/Komisija, C-372/97, Recueil, EU:C:2004:234, točka 44, in z dne 15. decembra 2005, Unicredito Italiano, C-148/04, ZOdl., EU:C:2005:774, točka 54).

167 Nezdružljivost pomoči z notranjim trgom je torej treba ugotoviti, kadar pomoč vpliva ali bi lahko vplivala na trgovino znotraj Skupnosti oziroma izkrivlja ali bi lahko izkrivljala konkurenco (zgoraj v točki 166 navedena sodba Unicredito Italiano, EU:C:2005:774, točka 55).

168 Komisija je v obravnavanem primeru v točki 110 obrazložitve izpodbijanega sklepa ugotovila, da sektor družbe Ellinikos Chrysos, torej sektor rudarjenja cinka, bakra, svinca, zlata in srebra, zajema proizvode, s katerimi se na notranjem trgu veliko trguje, da se je navedena dejavnost izvajala v enajstih državah članicah, da je pomoč navedeni družbi dajala prednost pred njenimi konkurenti, in nazadnje, da sta obstajala tveganje izkrivljanja konkurence in vpliv na trgovino med državami članicami.

169 Trditve, s katerimi želi Helenska republika izpodbiti opredelitev upoštevnega trga, kot jo je navedla Komisija, ne morejo ovreči utemeljenosti te ugotovitve. Zadošča namreč, da Komisija dokaže, da sporna pomoč vpliva na trgovino med državami članicami in izkrivlja ali bi lahko izkrivljala konkurenco, ne da bi bilo nujno omejiti zadevni trg (glej sodbo z dne 15. junija 2010, Mediaset/Komisija, T-177/07, ZOdl., EU:T:2010:233, točka 146 in navedena sodna praksa).

170 Trditev Helenske republike, da prvi ukrep pomoči povečuje konkurenco, ker na evropskem trgu ni dovolj surovin, je treba zavrniti kot brezpredmetno. Ta element, tudi če se sprejme, ne more spremeniti tveganja za izkrivljanje konkurence, ki izhaja iz okrepitve tržnega položaja družbe Ellinikos Chrysos zaradi sprejetja navedenega ukrepa, saj Komisiji, kot je bilo navedeno v točkah 166 in 167 zgoraj, ni treba ugotavljati stvarnega vpliva pomoči na trgovino med državami članicami niti dejanskega izkrivljanja konkurence.

171 Čeprav je evropski rudarski trg deficitaren, bi bila družba Ellinikos v konkurenčni prednosti v primerjavi z drugimi rudarskimi podjetji, saj bi z njimi konkurirala na notranjem trgu, pri čemer sklicevanje na obseg navedenih rudnin ni potrebno.

172 Glede na navedeno je treba tretji del prvega tožbenega razloga, ki se nanaša na prvi ukrep pomoči, zavrniti kot neutemeljen.

Drugi ukrep pomoči

– Prvi del, ki se nanaša na napačno presojo pogoja obstoja prednosti (zadevi T-233/11 in T-262/11)

173 Tožeči stranki trdita, da je bila oprostitev davka, uporabljena za sporno prodajo, nižja od minimalnega praga na področju državnih pomoči. V zvezi s tem naj bi bile na eni strani dajatve na prenos izračunane na napačni podlagi vrednosti zadevnih zemljišč, torej na znesku 6 milijonov EUR, ki naj bi ga družba European Goldfields določila arbitrarno. Na drugi strani naj bi bil davek na prenos rudarskih pravic, napačno izračunan na podlagi skupne vrednosti rudnikov Kassandra, namesto na vrednosti zgolj rudarskih pravic, v nasprotju s tem, kar je določeno v členu 173(1) grškega zakona o rudarjenju, ki vrednost rudarskih objektov izključuje s podlage za izračun tega davka.

174 Družba Ellinikos Chrysos dodaja, da dajatve na prenos niso bile dolgovane zaradi nedokončnosti sporne pogodbe, ker člena 3 in 4 navedene pogodbe določata obveznost, da pridobitelj izdela strategijo podjetja, ki ni bila predstavljena.

175 Komisija te argumente zavrača.

176 Najprej je treba opozoriti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso ukrep, s katerim javni organi nekaterim podjetjem priznajo davčno oprostitev, ki, čeprav ne zajema prenosa državnih sredstev, upravičence postavlja v ugodnejši finančni položaj od položaja drugih davčnih zavezancev, pomeni državno pomoč v smislu člena 107(1) PDEU (sodbe z dne 15. marca 1994, Banco Exterior de España, C-387/92, Recueil, EU:C:1994:100, točka 14; z dne 19. maja 1999, Italija/Komisija, C-6/97, Recueil, EU:C:1999:251, točka 16, in z dne 22. junija 2006, Belgija in Forum 187/Komisija, C-182/03 in C-217/03, ZOdl., EU:C:2006:416, točka 87).

177 V obravnavanem primeru je Komisija v točki 118 obrazložitve izpodbijanega sklepa ugotovila, da je treba pri sporni prodaji plačati dva različna davka, in sicer na eni strani davek na prenos lastništva rudnikov Kassandra, ki v skladu z grškim zakonom o rudarjenju znaša 5 % prodajne cene navedenih rudnikov, in na drugi strani davek na prenos lastništva zadevnih zemljišč, ki znaša od 7 do 9 % njihove prodajne cene.

178 Glede drugega davka, kot je razvidno iz točk od 125 do 132 zgoraj, tožečima strankama ni uspelo dokazati, da je Komisija storila napako pri izračunu vrednosti zadevnih zemljišč. Zato tudi znesek navedenega davka, ki je bil izračunan na tej podlagi in ki znaša 0,54 milijona EUR (glej točko 124 obrazložitve izpodbijanega sklepa), ni napačen. Ta znesek presega prag 100.000 EUR za *de minimis* pomoči, določen v Uredbi Komisije (ES) št. 69/2001 z dne 12. januarja 2001 o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe ES pri *de minimis* pomoči (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 2, str. 138), ki je veljala v času sporne prodaje. Iz tega izhaja, da izpodbijani sklep ne vsebuje napak glede obstoja elementa pomoči v zvezi z oprostitvijo dolžnosti plačila davka pri prenosu lastništva navedenih zemljišč.

179 Te ugotovitve ni mogoče ovreči z argumentom Helenske republike, ki se nanaša na nemožnost uporabe zadevnih zemljišč v namene, ki niso rudarska dejavnost. Kot je navedeno v točki 126 zgoraj, je treba šteti, da imajo navedena zemljišča v primerjavi z zadevnimi rudarskimi obrati lastno dodatno vrednost, tako da njihova prodaja ne more biti izključena iz zadevne davčne obveznosti.

180 Ker je bilo v točkah od 107 do 109 zgoraj ugotovljeno, da Komisija pri oceni vrednosti rudnikov Kassandra ni storila napake, je treba ugotoviti, da tudi izračun zneska davka, ki je dolgovan zaradi prenosa lastništva navedenih rudnikov in ki ga družba Ellinikos Chrysos v skladu s členom 5(3) in 9(5) sporne pogodbe ni plačala, ni bil napačen.

181 Taka oprostitev, določena z zakonom, in sicer s členom 52 grškega zakona št. 3220/2004, s katerim je potrjena sporna pogodba, je ukrep, ki ga je treba pripisati državi članici in ki pomeni prednost za pridobitelja sredstev, ki so predmet sporne prodaje, in izgubo virov za državni proračun.

182 Argument Helenske republike, da je na podlagi grškega rudarskega prava (člen 173(1) grškega zakona o rudarjenju) mogoče obdavčiti zgolj „prenos rudarskih pravic“, je treba v skladu s sodno prasko, navedeno v točki 137 zgoraj, razglasiti za nedopusten.

183 Zavrniti je treba tudi argument družbe Ellinikos Chrysos, da dajatve na prenos niso bile dolgovane zaradi nedokončnosti sporne pogodbe. Prvič, iz nobene določbe navedene pogodbe namreč ni razvidno, da je bila ta zgolj začasna ali nedokončna. Drugič, določbe, ki jih navaja družba Ellinikos Chrysos (člena 3 in 4 navedene pogodbe) vsebujejo le klavzule o odpovedi pogodbe, ki omogočajo prenehanje njenih učinkov, ne preprečujejo pa njene sklenitve. Tretjič, v členu 9 te pogodbe je izrecno določeno, da ta začne veljati z datumom objave zakona, s katerim se ta pogodba potrdi, v *Uradnem listu Helenske republike*.

184 Glede na navedeno je treba prvi del prvega tožbenega razloga zavrniti tudi v delu, v katerem se nanaša na drugi ukrep pomoči.

– Drugi del, ki se nanaša na napako pri presoji pogoja obstoja izkrivljanja konkurence in vpliva na trgovino med državami članicami (zadeva T-233/11)

185 Helenska republika izpodbija obstoj možnosti izkrivljanja konkurence v zvezi z drugim ukrepom pomoči, pri čemer v bistvu napotuje na argumente, navedene v okviru tretjega dela prvega tožbenega razloga, ki se nanaša na prvi ukrep pomoči.

186 Ker drugi ukrep pomoči dopolnjuje prvega in ker je treba v zvezi s prvim ukrepom šteti, da je pogoj obstoja izkrivljanja konkurence in vpliva na trgovino med državami članicami izpolnjen, je treba šteti, da je ta pogoj izpolnjen tudi v zvezi z drugim ukrepom pomoči iz istih razlogov, kot so navedeni v odgovor na argumente, predstavljene v okviru tretjega dela prvega tožbenega razloga, ki se nanaša na prvi ukrep pomoči, kot so navedeni v točkah od 165 do 172 zgoraj.

Drugi tožbeni razlog: napačna razlaga in uporaba člena 14(1), drugi stavek, Uredbe št. 659/1999 ter kršitev načel sorazmernosti, lojalnega sodelovanja, pravne varnosti in varstva zaupanja v pravo (zadeva T-233/11)

187 Helenska republika ob sklicevanju na besedilo člena 14(1), drugi stavek, Uredbe št. 659/1999 in na vsebino dokumenta Komisije z dne 7. junija 2005 z naslovom Akcijski načrt državnih pomoči – manjša in bolje usmerjena državna pomoč: časovni načrt za reformo državnih pomoči 2005–2009 (COM(2005) 107 final) izpodbija zakonitost sklepa Komisije, s katerim se zahteva vračilo pomoči, ker naj bi ta prekoračila meje svojega polja proste presoje in kršila načela sorazmernosti, lojalnega sodelovanja in varstva zaupanja v pravo. V zvezi s tem poudarja, da zahteva vračila 15,34 milijona EUR lahko povzroči umik neposredne investicije 850 milijonov EUR v Grčijo ter tako ogrozi gospodarsko rast in konkurenco, namesto da bi to okrepila, v obdobju velike gospodarske krize te države. Komisija naj bi torej storila napako pri tehtanju možnosti grožnje izkrivljanja konkurence in pozitivnih učinkov nadaljevanja dejavnosti v zadevnih rudarskih obratih, s čimer naj bi bila kršena navedena načela.

188 Komisija te trditve zavrača.

189 Najprej je treba opozoriti, da člen 14(1) Uredbe št. 659/1999 določa:

„Če se v primerih nezakonite pomoči sprejmejo negativne odločbe, Komisija odloči, da mora zadevna država članica sprejeti vse potrebne ukrepe, da upravičenec vrne pomoč […]. Komisija ne zahteva vračila pomoči, če bi bilo to v nasprotju s splošnim načelom prava Unije.“

190 Poleg tega je treba opozoriti, da je odprava nezakonite pomoči z njeno povrnitvijo logična posledica ugotovitve njene nezakonitosti, ker je namen povračila nezakonito dodeljene pomoči, da se omogoči vzpostavitev prejšnjega stanja tako, da upravičenec izgubi prednost, ki jo je dejansko imel v primerjavi s konkurenti. Z vračilom upravičenec izgubi prednost, ki jo je imel v primerjavi s konkurenti na trgu, in vzpostavi se stanje, kakršno je bilo pred izplačilom pomoči (glej v tem smislu sodbo z dne 29. marca 2012, Komisija/Italija, C-243/10, ZOdl., EU:C:2012:182, točka 35 in navedena sodna praksa).

191 Iz te funkcije vračila prav tako izhaja, da Komisija s tem, da državi članici naloži vračilo nezakonitih pomoči, praviloma – razen v izrednih okoliščinah – ne krši svoje diskrecijske pravice, saj zgolj vzpostavlja prejšnje stanje (sodba z dne 9. septembra 2009, Diputación Foral de Álava in drugi/Komisija, od T-227/01 do T-229/01, T-265/01, T-266/01 in T-270/01, ZOdl., EU:T:2009:315, točka 373).

192 Na prvem mestu, glede trditev, ki se nanašajo na kršitev načela sorazmernosti, je treba ugotoviti, da to načelo vsekakor zahteva, da akti institucij Unije ne prestopijo meje tistega, kar je primerno in potrebno za uresničitev sledenega cilja, pri tem pa velja, da je treba takrat, ko je mogoče izbrati med več ponujenimi primernimi ukrepi, izbrati tistega, ki je najmanj omejujoč (glej zgoraj v točki 191 navedeno sodbo Diputación Foral de Álava in drugi/Komisija, EU:T:2009:315, točka 374).

193 Vendar vračila nezakonitih pomoči, katerega namen je vzpostavitev prejšnjega stanja, načeloma ni mogoče obravnavati kot ukrepa, ki je nesorazmeren glede na cilje določb Pogodbe v zvezi z državnimi pomočmi (glej zgoraj v točki 191 navedeno sodbo Diputación Foral de Álava in drugi/Komisija, EU:T:2009:315, točka 372 in navedena sodna praksa).

194 V obravnavanem primeru je treba ugotoviti, da se Helenska republika omejuje na sklicevanje na načelo sorazmernosti, ne da bi pojasnila, s katerim ukrepom naj bi to bilo kršeno, čeprav je razlaga načel, navedenih v točkah 192 in 193 zgoraj, zelo prepričljiva. Ta očitek je treba zavrniti kot nedopusten glede na sodno prakso, v skladu s katero člen 44(1)(c) Poslovnika Splošnega sodišča z dne 2. maja 1991 zahteva „kratek povzetek tožbenih razlogov“, pri čemer se ta zahteva tudi za očitke v podporo tožbenemu razlogu (glej v tem smislu sodbo z dne 25. oktobra 2012, Arbos/Komisija, T-161/06,

EU:T:2012:573, točka 22 in navedena sodna praksa), tako da zgolj sklicevanje na načelo prava Unije brez navedbe dejanskih in pravnih okoliščin, na katerih to zatrjevanje temelji, ne izpolnjuje zahteve iz člena 44(1)(c) Poslovnika Splošnega sodišča (glej v tem smislu sodbo z dne 2. septembra 2009, El Morabit/Svet, T-37/07 in T-323/07, EU:T:2009:296, točka 27).

195 Na drugem mestu, glede trditev, ki se nanašajo na kršitev načela varstva zaupanja v pravo, se v skladu z ustaljeno sodno prakso pravica sklicevanja na to načelo nanaša na vsako zadevno osebo, pri kateri je institucija Skupnosti ustvarila legitimna pričakovanja, oprta na natančna zagotovila, ki ji jih je dala (glej sodbo z dne 21. julija 2011, Alcoa Trasformazioni/Komisija, C-194/09 P, ZOdl., EU:C:2011:497, točka 71 in navedena sodna praksa). Taka zagotovila so ne glede na obliko, v kateri so sporočena, natančne, brezpogojne ter usklajene informacije, pridobljene od pooblaščenih in zanesljivih virov. Nasprotno pa se nihče ne more sklicevati na kršitev tega načela, če ni jasnih zagotovil uprave, ki naj bi mu bile dane (glej sodbo z dne 14. februarja 2006, TEA-CEGOS in drugi/Komisija, T-376/05 in T-383/05, ZOdl., EU:T:2006:47, točka 88 in navedena sodna praksa).

196 Iz tega načela, ki je še posebno uporabno na področju nadzora državnih pomoči, je razvidno, da se je na podlagi člena 14 Uredbe št. 659/1999 na varstvo upravičenih pričakovanj prejemnika pomoči mogoče sklicevati, če ima ta dovolj natančna zagotovila na podlagi pozitivnega ukrepanja Komisije, tako da lahko sklepa, da neki ukrep ni državna pomoč v smislu člena 107(1) PDEU (sodba z dne 30. novembra 2009, Francija/Komisija, T-427/04 in T-17/05, ZOdl., EU:T:2009:474, točka 261). Če pa se Komisija izrecno ne izrazi o ukrepu, ki ji je bil priglašen, molk te institucije na podlagi načela varstva upravičenih pričakovanj podjetja, ki je prejelo državno pomoč, ne more preprečiti vračila te pomoči (glej v tem smislu sodbo z dne 11. novembra 2004, Demesa in Territorio Histórico de Álava/Komisija, C-183/02 P in C-187/02 P, ZOdl., EU:C:2004:701, točka 44).

197 Vsekakor ni mogoče izključiti možnosti, da se prejemnik nezakonite pomoči sklicuje na izjemne okoliščine, zaradi katerih je lahko upravičeno pričakoval, da je ta pomoč zakonita, in tako nasprotuje njenemu vračilu (glej v tem smislu sodbi z dne 15. septembra 1998, BFM in EFIM/Komisija, T-126/96 in T-127/96, Recueil, EU:T:1998:207, točka 70; in z dne 5. avgusta 2003, P & O European Ferries (Vizcaya) in Diputación Foral de Vizcaya/Komisija, T-116/01 in T-118/01, Recueil, EU:T:2003:217, točki 201 in 204, ter zgoraj v točki 196 navedeno sodbo Francija/Komisija, EU:T:2009:474, točka 263).

198 Država članica, katere organi so pomoč dodelili v nasprotju s postopkovnimi pravili iz člena 108 PDEU, pa se ne more sklicevati na varstvo upravičenih pričakovanj prejemnikov pomoči, da bi se izognila obveznosti sprejeti vse potrebne ukrepe za izvršitev sklepa, s katerim ji Komisija nalaga vračilo te pomoči. Dopustiti tako možnost bi namreč pomenilo, da se določbam členov 107 PDEU in 108 PDEU odvzame polni učinek, ker bi se nacionalni organi lahko oprli na lastno nezakonito ravnanje, da bi sklepom Komisije, sprejetim na podlagi teh določb Pogodbe, odvzeli učinek (sodbi z dne 20. septembra 1990, Komisija/Nemčija, C-5/89, Recueil, EU:C:1990:320, točka 17, in z dne 1. aprila 2004, Komisija/Italija, C-99/02, Recueil, EU:C:2004:207, točka 20). Navedena država članica se iz enakih razlogov tudi ne more sklicevati na načelo pravne varnosti (sodba z dne 14. septembra 1994, Španija/Komisija, od C-278/92 do C-280/92, Recueil, EU:C:1994:325, točka 76).

199 Helenska republika se torej za namen nasprotovanja vračila pomoči ne more sklicevati na načelo varstva zaupanja v pravo, ker je s tem, da je dodelila pomoč, kršila postopkovna pravila iz člena 108 PDEU.

200 Na tretjem mestu, glede navajanja kršitve načela lojalnega sodelovanja je iz člena 4(3) PEU razvidno, da se Unija in države članice na podlagi navedenega načela spoštujejo in si pomagajo pri izpolnjevanju nalog, ki izhajajo iz Pogodb.

201 Iz načela lojalnega sodelovanja je bilo izpeljano, da mora država članica, ki ji je bila s sklepom naložena izterjava nezakonitih pomoči, sprejeti vse ukrepe, primerne za zagotovitev izvršitve navedenega sklepa, da bi se izvedlo dejansko vračilo dolgovanih zneskov (glej v tem smislu sodbo z dne 29. marca 2012, Komisija/Italija, C-243/10, EU:C:2012:182, točka 35 in navedena sodna praksa). Na to načelo pa se ni mogoče sklicevati z namenom, da se država članica oprosti izterjave navedenih pomoči.

202 Kot je bilo opozorjeno v točki 190 zgoraj, je namreč odprava nezakonite pomoči z njeno povrnitvijo logična posledica ugotovitve njene nezakonitosti, saj je namen povračila nezakonito dodeljene pomoči, da se omogoči vzpostavitev prejšnjega stanja. Poleg tega mora Komisija v skladu s členom 14 Uredbe št. 659/1999 državi članici naložiti, naj sprejme vse ukrepe, potrebne za vračilo nezakonite pomoči, če ugotovi, da je ta nezdružljiva z notranjim trgom, razen če bi bilo vračilo v nasprotju s splošnim načelom prava Unije. Država članica mora v okviru obveznosti lojalnega sodelovanja, ki medsebojno povezuje Komisijo in države članice pri izvajanju pravil Pogodbe na področju državnih pomoči, celo izračunati natančen znesek pomoči, ki jo je treba vrniti (glej v tem smislu sodbo z dne 16. julija 2014, Grčija/Komisija, T-52/12, EU:T:2014:677, točka 197 in navedena sodna praksa).

203 Ugotoviti je torej treba, da se Helenska republika ne more sklicevati na načelo lojalnega sodelovanja, da bi se izognila obveznosti sprejetja ukrepov, ki so potrebni za izvršitev sklepa Komisije, s katerim ji je naloženo, da mora izterjati pomoč.

204 Helenska republika se v okviru tega tožbenega razloga tudi ne more sklicevati na dokument Komisije z dne 7. junija 2005 z naslovom „Akcijski načrt državnih pomoči – manjša in bolje usmerjena državna pomoč: časovni načrt za reformo državnih pomoči 2005–2009“. V zvezi s tem zadošča ugotoviti, kot pravilno navaja Komisija, da je navedeni dokument zgolj časovni načrt za razvoj njene politike na področju državnih pomoči, ki je ne more zavezovati pri uporabi člena 107 PDEU in instrumentov, s katerimi se navedena politika natančno izvaja, kot so uredbe o skupinskih izjemah ali uredbe, ki se nanašajo na pomoči malim in srednjim podjetjem, regionalne pomoči ali pomoči za zaposlitev, ali smernice in okvire, ki jih sprejme.

205 Dalje, glede navedbe Helenske republike, da bi morebitno vračilo nezakonite pomoči lahko povzročilo izgubo neposredne naložbe v državo, je treba ugotoviti, da je tako okoliščino, tudi če se ta sprejme, Komisija lahko upoštevala v okviru presoje združljivosti pomoči z notranjim trgom na podlagi člena 107(2) in (3) PDEU ali smernic o regionalni pomoči, pomoči za varstvo okolja ali pomoči za zaposlitev. Vendar Helenska republika ne navaja, da je Komisija navedene določbe kakor koli kršila.

206 Glede na navedeno je treba drugi tožbeni razlog Helenske republike zavrniti.

Tretji tožbeni razlog: nezadostna in nasprotujoča si obrazložitev ter kršitev člena 296 PDEU (zadeva T-233/11)

207 Helenska republika izpodbija obrazložitev izpodbijanega sklepa v štirih bistvenih točkah.

208 Prvič, Helenska republika meni, da Komisija v točkah od 105 do 107 obrazložitve izpodbijanega sklepa ni zadostno obrazložila obstoja prvega ukrepa pomoči, ker ni pojasnila, kako so izključno zasebna sredstva, ki jih je družba Ellinikos Chrysos nakazala neposredno družbi TVX Hellas, posredna ali neposredna izguba sredstev grške države, ki jo je mogoče pripisati tej državi.

209 Drugič, Helenska republika trdi, da Komisija v točkah 117 in 123 obrazložitve izpodbijanega sklepa ni zadostno obrazložila obstoja drugega ukrepa pomoči in razlogov, zaradi katerih je štela, da sta dolgovana tako davek na prenos premoženja rudnikov Kassandra kot davek na prenos lastništva zadevnih zemljišč, namesto da bi štela, da je dolgovan samo prvonavedeni davek, pri čemer v zvezi s tem ni navedla svojega stališča.

210 Tretjič, Helenska republika trdi, da Komisija v točki 126 izpodbijanega sklepa ni pojasnila, zakaj naj pravila *de minimis* ne bi bilo mogoče uporabiti ločeno za vsak ukrep pomoči, ki ga je navedla.

211 Četrtič, Helenska republika Komisiji očita nasprotujočo si in nenatančno presojo v zvezi z oceno vrednosti rudnikov in selektivno upoštevanje ugotovitev strokovnega poročila med drugim glede:

— negativne vrednosti rudarskega obrata Olympiada, ker se je oprla na svojo presojo, ki je v nasprotju z znanostjo in deontologijo, v zvezi z možnostjo upravljavca rudnikov, da zažene njihovo delovanje ali ne glede na to, ali je ta ob upoštevanju tečaja zlata donosna (točka 69 izpodbijanega sklepa);

— neupoštevanja stroškov zaščite delovnih mest, okoljskih stroškov in stroškov vzdrževanja nedelujočega rudarskega obrata Stratoni v nasprotju z upoštevanjem glede rudarskega obrata Olympiada, čeprav oba rudarska obrata ob sporni prodaji nista obratovala (točka 77 obrazložitve izpodbijanega sklepa);

— upoštevanja prodajnih cen iz leta 1995 za izračun vrednosti zemljišč, ne pa za izračun cene celotne sporne prodaje (točke od 54 do 57, 86 in 87 obrazložitve izpodbijanega sklepa);

— opredelitve upoštevnega trga in njegovega geografskega obsega ob upoštevanju razlikovanja med kovinami in rudninami, ki so dejansko pridobljene v rudnikih.

212 Komisija trditve Helenske republike izpodbija.

213 V skladu z ustaljeno sodno prakso je obseg obveznosti obrazložitve, določene v členu 296 PDEU, odvisen od narave zadevnega akta in okvira, v katerem je bil sprejet. Obrazložitev mora jasno in nedvoumno podati razloge institucije, ki je avtor akta, tako da po eni strani sodišču Unije omogoča izvajanje nadzora zakonitosti in po drugi strani zadevnim strankam omogoči, da se seznanijo z utemeljitvami sprejetega ukrepa, da lahko branijo svoje pravice in preverijo, ali je odločba utemeljena. Ne zahteva se, da se v obrazložitvi navedejo vsi upoštevni dejanski in pravni elementi, saj je treba vprašanje o tem, ali obrazložitev akta izpolnjuje zahteve člena 296 PDEU, presoditi ne samo ob upoštevanju njegovega besedila, ampak tudi njegovega okvira, pa tudi skupka pravnih pravil, ki zadevno področje urejajo (sodbi z dne 2. aprila 1998, Komisija/Sytraval in Brink's France, C-367/95 P, Recueil, EU:C:1998:154, točka 63, in z dne 30. novembra 2011, Sniace/Komisija, T-238/09, EU:T:2011:705, točka 37). Komisija zlasti ni dožna zavzeti stališča do vseh trditev, ki so jih pred njo navajale zadevne stranke v postopku nadzora državnih pomoči. Zadošča, da navede dejstva in pravne ugotovitve, ki so bistveni za odločbo (sodbi z dne 1. julija 2008, Chronopost in La Poste/UFEX in drugi, C-341/06 P in C-342/06 P, ZOdl., EU:C:2008:375, točka 96, in z dne 3. marca 2010, Freistaat Sachsen in drugi/Komisija, T-102/07 in T-120/07, ZOdl., EU:T:2010:62, točka 180).

214 Opozoriti je treba tudi, da obveznost obrazložitve pomeni bistveno procesno zahtevo, ki jo je treba ločiti od vprašanja utemeljenosti razlogov, pri katerem gre za vprašanje vsebinske zakonitosti spornega akta (sodba z dne 22. marca 2001, Francija/Komisija, C-17/99, Recueil, EU:C:2001:178, točka 35). Iz tega sledi, da je treba šteti, da so očitki tožečih strank, s katerimi ti izpodbijata utemeljenost izpodbijanega sklepa v točkah, ki so med drugim že bile obravnavane v okviru prvega tožbenega razloga te tožbe, neupoštevni v okviru tega tožbenega razloga (glej v tem smislu sodbo z dne 12. decembra 2006, Asociación de Estaciones de Servicio de Madrid in Federación Catalana de Estaciones de Servicio/Komisija, T-95/03, ZOdl., EU:T:2006:385, točka 107).

215 Na prvem mestu, z zatrjevanjem nezadostne obrazložitve točke 106 obrazložitve izpodbijanega sklepa Helenska republika tako dejansko izpodbija utemeljenost presoje Komisije, ki se nanaša na pogoj državnih sredstev in pripisljivosti ukrepa pomoči državi. Zato je treba šteti, da je navedeni argument v okviru tega tožbenega razloga brezpredmeten. Kot je razvidno iz točke 208 zgoraj, se je Helenska republika vsekakor imela možnost seznaniti se z utemeljitvami sprejetega ukrepa za namen zaščite svojih pravic in preverjanja utemeljenosti sklepa, pri čemer je Splošno sodišče, kot je razvidno iz točk

od 146 do 156 zgoraj, v zvezi s tem lahko izvedlo nadzor zakonitosti izpodbijanega sklepa. Na podlagi sodne prakse, navedene v točkah 213 in 214 zgoraj, je treba ugotoviti, da je izpodbijani sklep v zvezi s tem zadostno obrazložen.

216 Na drugem mestu, glede obstoja drugega ukrepa pomoči in razlogov, zaradi katerih je Komisija štela, da je dolgovan tako davek na prenos lastništva rudnikov Kassandra kot davek na prenos lastništva zadevnih zemljišč, je treba poudariti, da je Komisija na eni strani zadostno pojasnila razloge, zaradi katerih je bil prvi davek dolgovan, pri čemer se je sklicevala na pozitivno vrednost navedenih rudnikov ob sporni prodaji.

217 Na drugi strani je Komisija v točki 123 obrazložitve izpodbijanega sklepa navedla, da je Helenska republika priznala, da se je davek od 7 % do 9 % dejansko uporabil za vse prodaje zemljišč, ne glede na to, ali je šlo za sredstva podjetja ali zasebna sredstva. Vendar je v isti točki obrazložitve pojasnila, da je v zvezi s tem prejela dva dopisa z nasprotujočimi si pojasnili, pri čemer je eno poslalo ministrstvo za finance (pristojno za davke), drugo pa ministrstvo za okolje (pristojno za vprašanja, ki se nanašajo na rudnike). Pojasnila je tudi, da je o teh nasprotujočih si informacijah obvestila grške oblasti, pri čemer pa ni dobila končnega odgovora. Oprla se je torej na informacije, ki jih je imela, in med drugim na dopis s pojasnili, ki ga je prejela od ministrstva za finance, ki je navedlo, da se tak davek za sporno prodajo uporabi.

218 Iz točke 217 zgoraj je razvidno, da razlogovanje, na podlagi katerega je Komisija dala prednost eni stopnji obdavčitve, ne pa drugi, jasno izhaja iz izpodbijanega sklepa, in ta torej nikakor ni nezadostno obrazložen.

219 Na tretjem mestu, glede uporabe pravila *de minimis* za enega od dveh ukrepov pomoči Helenska republika dejansko izpodbija utemeljenost izpodbijanega sklepa v zvezi s tem, ki je že bila preučena v točki 178 zgoraj. Argumente Helenske republike v zvezi s tem je treba torej zavrniti.

220 Na četrtem mestu, argument, ki se nanaša na domnevno nasprotujočo si in nenatančno presojo v zvezi z oceno vrednosti rudnikov in na domnevno selektivno upoštevanje ugotovitev strokovnega poročila, s katerim Helenska republika izpodbija utemeljenost presoje Komisije, je v okviru analize tega tožbenega razloga brezpredmeten. Poleg tega je Helenska republika na eni strani lahko predstavila svojo obrambo v zvezi s tem in na drugi strani je Splošno sodišče lahko izvedlo nadzor, kot je razvidno iz točk od 105 do 109 zgoraj. Ugotoviti je torej treba, da sta točki 75 in 76 obrazložitve izpodbijanega sklepa zadostno obrazloženi.

221 Glede tega, da naj izpodbijani sklep ne bi upošteval stroškov vzdrževanja rudarskega obrata Stratoni, se argument Helenske republike prepleta z njenimi ugotovitvami o utemeljenosti izračuna vrednosti rudnika Kassandra, ki so bile obravnavane zlasti v točkah 100 in 102 zgoraj, in ga je v okviru tega tožbenega razloga torej treba zavrniti kot brezpredmetnega.

222 Glede tega, da je bila prodajna cena iz leta 1995 namesto za izračun splošne cene rudnikov Kassandra upoštevana za izračun vrednosti zadevnih zemljišč, je treba ugotoviti, da je dejanski namen tega argumenta izpodbiti utemeljenost presoje Komisije, v zvezi s katero je treba napotiti na točke od 90 do 109 in od 116 do 130 zgoraj, tako da je ta argument v okviru tega tožbenega razloga brezpredmeten.

223 Nazadnje, glede merila vpliva na konkurenco in na trgovino med državami članicami je Sodišče pojasnilo, da tudi kadar okoliščine, v katerih je bila dodeljena pomoč, kažejo, da bo ta po vsej verjetnosti vplivala na trgovino med državami članicami in izkrivljala ali potencialno izkrivila konkurenco, mora Komisija v obrazložitvi odločbe navesti vsaj te okoliščine (sodba z dne 6. septembra 2006, Portugalska/Komisija, C-88/03, ZOdl., EU:C:2006:511, točka 89, in zgoraj v točki 165 navedena sodba Komisija/Italija in Wam, EU:C:2009:272, točka 49).

224 Vendar Komisiji ni treba analizirati niti delov nacionalnega ali evropskega trga podjetja, ki je prejelo pomoč, niti položaja konkurenčnih podjetij, niti trgovskih tokov zadevnih proizvodov in storitev med državami članicami, če je navedla, kako pomoč izkrivlja konkurenco in vpliva na trgovino med državami članicami (glej v tem smislu sodbe z dne 30. aprila 1998, Vlaams Gewest/Komisija, T-214/95, Recueil, EU:T:1998:77, točka 67; z dne 15. junija 2005, Regione autonoma della Sardegna/Komisija, T-171/02, ZOdl., EU:T:2005:219, točka 85, in z dne 6. septembra 2006, Italija in Wam/Komisija, T-304/04 in T-316/04, EU:T:2006:239, točka 64).

225 Kot je navedeno v točki 169 zgoraj, Komisiji namreč ni bilo treba natančno analizirati kovin, ki so bile ob sporni prodaji dejansko proizvedene ali izvožene, ker za namen preizkusa obravnavanega merila zadošča dokazati in obrazložiti, da je pomoč okrepila položaj podjetja, ki jo je prejelo, na trgu in v dejavnosti, ki jo je nameravalo opravljati, kar je Komisija storila v točki 110 obrazložitve izpodbijanega sklepa. Zato je treba ugotoviti, da je sklep tudi v zvezi s tem zadostno obrazložen.

226 Glede na navedeno je treba ta tožbeni razlog v celoti zavrniti.

Četrti tožbeni razlog: kršitev pravice do obrambe, kršitev procesnih pravic tožeče stranke, zloraba pooblastil ter kršitev načela dobrega upravljanja ter dolžnost nepristranskega in skrbnega preizkusa (zadeva T-262/11)

227 V okviru tega tožbenega razloga družba Ellinikos Chrysos očita, prvič, kršitev njene pravice do obrambe, zlasti pravice do dostopa do spisa, pravice do izjave, in člena 41 Listina Evropske unije o temeljnih pravicah zaradi nerazkritja identitete pritožnika, ker naj bi bilo razkritje pomembno za pripravo njene obrambe ter izpodbijanje kredibilnosti in interesa tega pritožnika.

228 Drugič, družba Ellinikos Chrysos izpodbija pripustitev grškega observatorija za rudarske dejavnosti v upravni postopek kot zadevne stranke, kot je opredeljena v členu 1(h) Uredbe št. 659/1999 in v ustaljeni sodni praksi, čeprav ni imel interesa, povezanega z dodelitvijo pomoči.

229 Tretjič, družba Ellinikos Chrysos zatrjuje zlorabo pooblastil ter kršitev načela dobrega upravljanja in dolžnosti skrbnega ter nepristranskega pregleda s strani Komisije, ki je pri obravnavi argumentov strank uporabila selektivno, pristransko in arbitrarno metodo, pri čemer je te argumente izkrivila in napačno ugotovila dejansko stanje. V podporo svojemu argumentu navaja sporočilo za javnost, ki ga je Komisija objavila 23. februarja 2011 in v katerem je potrdila, da se sklep o državni pomoči opira na strokovno poročilo, v katerem je bila vrednost rudnikov Kassandra ocenjena na 25 milijonov EUR, čeprav naj bi navedeni znesek ustrezal oceni, ki jo je opravila sama. Komisija naj bi navedeno sporočilo za javnost popravila v okviru besedila prvega sporočila, ne da bi izdala ločen popravek. Poleg tega naj bi bil upravni postopek opravljen nezakonito, ker so bile kršene dolžnosti skrbnega in nepristranskega preizkusa, pri čemer kljub zadostnim dokazom iz spisa dejanska vrednost prenesenih sredstev ni bila upoštevana.

230 Komisija te očitke izpodbija.

231 Poudariti je treba, da nobena določba postopka nadzora nad državnimi pomočmi med zainteresiranimi osebami ne pridržuje posebne vloge prejemniku pomoči. Poleg tega postopek nadzora nad državnimi pomočmi ni postopek, ki se uvede „proti“ prejemniku pomoči, kar bi pomenilo, da bi se ta lahko skliceval na pravice, ki so tako obširne kot pravica do obrambe. Vendar je sodna praksa prejemniku pomoči, čeprav nima statusa stranke v postopku, priznala nekatere procesne pravice, ki mu omogočajo predložitev podatkov Komisiji in navajanje trditev (zgoraj v točki 130 navedena sodba Scott/Komisija, EU:T:2003:113, točka 54).

232 Glede na navedeno sodno prakso imajo zadevne stranke vlogo vira informacij za Komisijo med upravnim postopkom, izvedenim na podlagi člena 108(2) PDEU (sodbi z dne 22. oktobra 1996, Skibsværftsforeningen in drugi/Komisija, T-266/94, Recueil, EU:T:1996:153, točka 256, in z dne 25. junija 1998, British Airways in drugi/Komisija, T-371/94 in T-394/94, Recueil, EU:T:1998:140, točka 59).

233 Družba Ellinikos Chrysos je bila kot upravičenec zadevnih ukrepov pozvana, naj predloži svoja stališča, tako da je lahko podala svoje mnenje glede ugotovitev Komisije in zadevne države članice ter Komisiji predložila informacije, ki so bile v upravnem postopku ustrezno upoštevane. Zato je treba ugotoviti, da je Komisija njene procesne pravice v celoti spoštovala.

234 Glede prvega očitka, ki se nanaša na nerazkritje identitete pritožnika, je treba, kot je pravilno navedla Komisija, ugotoviti, da ne obstaja nobena določba, ki bi ji nalagala obveznost, da zadevnim stranem razkrije identiteto pritožnika ali katerega koli vira informacij. Družba Ellinikos Chrysos Komisiji torej v zvezi s tem ne more utemeljeno očitati postopkovne nepravilnosti.

235 Drugi očitek, ki se nanaša na pripustitev grškega observatorija za rudarske dejavnosti v upravni postopek kot zadevne stranke, je treba šteti za brezpredmeten. Pripustitev takega organa kot zadevne stranke namreč izhaja neposredno iz člena 108(2) PDEU in v ničemer ne prizadene niti procesnega položaja družbe Ellinikos Chrysos niti njenih procesnih pravic v okviru navedenega postopka.

236 Glede tretjega očitka, ki se nanaša na zlorabo pooblastil ter kršitev načela dobrega upravljanja in dolžnosti skrbnega in nepristranskega pregleda s strani Komisije, je treba na prvem mestu ugotoviti, da družbi Ellinikos Chrysos z argumenti, ki niso bili ustrezno utemeljeni, ni uspelo dokazati, da je Komisija kršila svojo dolžnost skrbnega in dobrega upravljanja. Iz analize zadeve je razvidno, da je Komisija pravilno ocenila vrednost vseh elementov premoženja, ki so predmet sporne prodaje, pri čemer je uporabila načelo zasebnega vlagatelja in vse informacije, s katerimi je razpolagala, da bi dolžnost ocene navedene vrednosti opravila pravilno.

237 Na drugem mestu, glede domnevne zlorabe pooblastil, ki jo je storila Komisija, je treba opozoriti, da lahko v skladu z ustaljeno sodno prakso o aktu, pri katerem so bila zlorabljena pooblastila, govorimo le, kadar je na podlagi objektivnih, upoštevnih in skladnih indicev mogoče sklepati, da je bil njegov izključni ali vsaj odločilni namen doseči drugačne cilje od tistih, ki jih navaja, ali izogniti se postopku, ki je posebej predviden s Pogodbo za obravnavanje okoliščin predmetne zadeve (glej sodbo z dne 4. decembra 2013, Komisija/Svet, C-121/10, ZOdl., EU:C:2013:784, točka 81 in navedena sodna praksa).

238 Trditve družbe Ellinikos Chrysos v zvezi s tem pa so zelo splošne in niso ustrezno podprte. V bistvu se v svojih navedbah omejuje na napako, vsebovano v sporočilu za javnost, ki ga je Komisija objavila 23. februarja 2011, ki je bilo, kot priznava, popravljeno po tem, ko je to sama zahtevala. V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da pogoji iz sodne prakse, navedene v točki 237 zgoraj, v obravnavanem primeru očitno niso izpolnjeni.

239 Nazadnje, četrti tožbeni razlog je treba zavrniti kot neutemeljen, pri čemer je treba obe tožbi v celoti zavrniti.

Stroški

240 V skladu s členom 134(1) Poslovnika se plačilo stroškov na predlog naloži neuspeli stranki. Ker tožeči stranki nista uspeli, se jima v skladu s predlogi Komisije naloži plačilo stroškov.

Iz teh razlogov je

SPLOŠNO SODIŠČE (četrti senat)

razsodilo:

1. Zadevi T-233/11 in T-262/11 se za namene sodbe združita.

2. Tožbi se zavrneta.

3. V zadevi T-233/11 Helenska republika nosi svoje stroške in stroške Evropske komisije.

4. V zadevi T-262/11 družba Ellinikos Chrysos AE Metalleion kai Viomichanias Chrysou nosi svoje stroške in stroške Komisije.

M. Prek I. Labucka V. Kreuschitz

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourgu, 9. decembra 2015.

Podpisi

Kazalo

Dejansko stanje 1

1. Dejstva 2

2. Upoštevne pogodbene določbe 3

3. Upravni postopek 4

4. Izpodbijani sklep 5

Postopek in predlogi strank 6

Pravo 8

1. Dopustnost 8

2. Utemeljenost 9

Povzetek razlogov za razglasitev ničnosti 9

Prvi tožbeni razlog: napačna razlaga in uporaba členov 107(1) PDEU in 108(2) PDEU ter več napak pri presoji dejstev v zvezi z obstojem pomoči (zadevi T-233/11 in T-262/11) 10

Prvi ukrep pomoči 10

– Uvodne ugotovitve 10

– Drugi del, ki se nanaša na napačno presojo pogojev za obstoj prednosti 10

– Prvi del, ki se nanaša na napako pri presoji pogoja uporabe državnih sredstev 21

– Tretji del, ki se nanaša na napako pri presoji pogoja obstoja izkrivljanja konkurence in vpliva na trgovino med državami članicami (zadeva T-233/11) 24

Drugi ukrep pomoči 25

– Prvi del, ki se nanaša na napačno presojo pogoja obstoja prednosti (zadevi T-233/11 in T-262/11) 25

– Drugi del, ki se nanaša na napako pri presoji pogoja obstoja izkrivljanja konkurence in vpliva na trgovino med državami članicami (zadeva T-233/11) 26

Drugi tožbeni razlog: napačna razlaga in uporaba člena 14(1), drugi stavek, Uredbe št. 659/1999 ter kršitev načel sorazmernosti, lojalnega sodelovanja, pravne varnosti in varstva zaupanja v pravo (zadeva T-233/11) 27

Tretji tožbeni razlog: nezadostna in nasprotujoča si obrazložitev ter kršitev člena 296 PDEU (zadeva T-233/11) 29

Četrti tožbeni razlog: kršitev pravice do obrambe, kršitev procesnih pravic tožeče stranke, zloraba pooblastil ter kršitev načela dobrega upravljanja ter dolžnost nepristranskega in skrbnega preizkusa (zadeva T-262/11) 32

Stroški 33